

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Βρυξέλλες, 04.03.1998
COM(1998) 122 τελικό

**Έκθεση προόδου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής
για τη συνέχεια που δόθηκε στην ανακοίνωση:**

**"Ενσωμάτωση της ισότητας των ευκαιριών μεταξύ των γυναικών και των ανδρών στο
σύνολο των κοινοτικών πολιτικών και στόχων"**

(υποβληθείσα από την Επιτροπή)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	4
Εισαγωγή	7
Μέρος 1. Η ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ	9
1.1 Υιοθέτηση της στρατηγικής για την ένταξη της διάστασης του φύλου σε όλες τις κοινοτικές πολιτικές	9
1.2 Πρόοδος σχετικά με τα κριτήρια αξιολόγησης	10
1.2.1 Δέσμευση σε υψηλό επίπεδο	11
1.2.2 Αύξηση της ευαισθητοποίησης	12
1.2.3 Η διπλή στρατηγική	12
1.2.4 Δομές συνεργασίας	13
1.2.5 Ανάθεση αρμοδιοτήτων	14
1.2.6 Ειδικές γνώσεις σε θέματα που αφορούν το φύλο	14
1.2.7 Παρακολούθηση και αξιολόγηση	15
1.3. Εμπόδια στην πρόοδο	16
1.3.1 Ενέργειες για την αύξηση της ευαισθητοποίησης που απευθύνονται στην ιεραρχία των Γενικών Διευθύνσεων	16
1.4 Τα επόμενα βήματα όσον αφορά τη μεθοδολογία	17
1.4.1 Εισαγωγή της εκτίμησης του αντίκτυπου των πολιτικών στο φύλο	17
1.4.2 Θέσπιση διαδικασιών επαλήθευσης ως προς την ένταξη της διάστασης του φύλου	18
1.4.3 Ανάπτυξη εξειδικευμένων γνώσεων όσον αφορά το φύλο στο εσωτερικό των ΓΔ	18
Μέρος 2. ΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ: ΕΠΙΤΕΥΓΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ	19
2.1 Τα επιτεύγματα της πολιτικής	19
2.1.1 "Απασχόληση: να ενεργήσουμε από κοινού"	19
2.1.2 "Το ευρώ: στην τελική ευθεία"	21
2.1.3 "Πρόγραμμα δράσης Agenda 2000: να αρχίσουμε τις μεταρρυθμίσεις"	22
2.1.4 "Η Ένωση στον κόσμο: να επιβεβαιώσουμε τη θέση και το ρόλο της"	25
2.2 Προκλήσεις στον τομέα της πολιτικής	26
2.2.1 Πολιτική της απασχόλησης και πολιτική της αγοράς εργασίας	27
2.2.2 Πολιτική συνοχής και περιφερειακές πολιτικές	27
2.2.3 Η ONE, το ευρώ και η ενιαία αγορά	27
2.2.4 Πολιτική της έρευνας, νέες τεχνολογίες και η κοινωνία των πληροφοριών	28
2.2.5 Η διαδικασία της διεύρυνσης	28

<i>2.2.6 Η Ευρώπη των πολιτών</i>	<i>29</i>
<i>2.2.7 Εκσυγχρονισμός της διοίκησης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής</i>	<i>29</i>

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η νέα συνθήκη του Άμστερνταμ που δεν έχει ακόμη επικυρωθεί, ενισχύει ουσιαστικά τη νομική βάση για κοινοτική δράση υπέρ της ισότητας μεταξύ των δύο φύλων. Τα άρθρα 2 και 3 της νέας συνθήκης επισημοποιούν τη δέσμευση της κοινότητας για την ένταξη της διάστασης του φύλου σε όλες τις τις πολιτικές (gender mainstreaming) θεσπίζοντας την ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών ως συγκεκριμένο καθήκον της κοινότητας καθώς και οριζόντιο στόχο που επηρεάζει όλες τις τις εργασίες. Συνεπώς, η συνθήκη έχει μεγάλη σημασία ως νομική βάση και κίνητρο για την περαιτέρω ανάπτυξη της ένταξης της διάστασης του φύλου σε όλες τις κοινοτικές πολιτικές (gender mainstreaming).

Ύστερα από την έγκριση, προ διετίας, της ανακοίνωσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με την "ενσωμάτωση της ισότητας των ευκαιριών για γυναίκες και άνδρες σε όλες τις κοινοτικές πολιτικές και δραστηριότητες"¹, εφαρμόστηκε μια νέα δομή υπό την αιγίδα της ομάδας Επιτρόπων για την ισότητα, με σκοπό τη συστηματική ένταξη της διάστασης του φύλου σε όλες τις κοινοτικές πολιτικές και δραστηριότητες. Κάθε Γενική Διεύθυνση είναι υπεύθυνη ώστε τη διάσταση του φύλου να ενταχθεί στις διάφορες πολιτικές της και μια διωπηρεσιακή ομάδα στενά συνεργαζόμενων υπαλλήλων οι οποίοι είναι τοποθετημένοι σε καίριες θέσεις υποστηρίζει την όλη διαδικασία.

Με την ανακοίνωση αυτή υποβάλλεται η πρώτη ως τώρα έκθεση προόδου η οποία βασίζεται στις εισηγήσεις 18 ΓΔ και οριζόντιων υπηρεσιών σχετικά με τις δραστηριότητές τους στο θέμα της ισότητας των ευκαιριών και υποδεικνύει τα εμπόδια και τις αδυναμίες που υπάρχουν. Το αποτέλεσμα όσον αφορά την πολιτική είναι πιο αισθητό στον τομέα των εξωτερικών σχέσεων, συμπεριλαμβανομένης της συνεργασίας για την ανάπτυξη και για τα ανθρώπινα δικαιώματα των γυναικών στους τομείς της απασχόλησης και των Διαρθρωτικών Ταμείων, της εκπαίδευσης, της κατάρτισης και των πολιτικών για τη νεολαία, καθώς και του προσωπικού της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και των πολιτικών ενημέρωσης. Αυτό δεν αποτελεί έκπληξη δεδομένου ότι οι τομείς αυτοί έχουν μεγαλύτερη παράδοση από ότι άλλοι στο να λαμβάνουν υπόψη την ισότητα ευκαιριών μεταξύ γυναικών και ανδρών. Σε αυτούς τους τομείς και τις πολιτικές παρατηρήθηκε μια μετακίνηση από τα μεμονωμένα μέτρα σε μια πιο ολοκληρωμένη προσέγγιση όπως τονίστηκε στο τρίτο πρόγραμμα δράσης για την ισότητα των ευκαιριών για γυναίκες και άνδρες στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή (1997-2000), στο μεσοπρόθεσμο κοινοτικό πρόγραμμα δράσης για την ισότητα των ευκαιριών για γυναίκες και άνδρες (1996-2000), καθώς και στην υιοθέτηση και εφαρμογή των αποφάσεων του Συμβουλίου για την εισαγωγή της διάστασης του φύλου στο Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και για την ένταξη θεμάτων σχετικών με το φύλο στη συνεργασία για την ανάπτυξη. Η διωπηρεσιακή συνεργασία και η ολοκληρωμένη ένταξη της διάστασης της ισότητας των ευκαιριών στην αναθεώρηση του γενικού κανονισμού των ευρωπαϊκών διαρθρωτικών ταμείων η οποία βρίσκεται σε εξέλιξη, αποτελούν θέματα που αξίζει να μελετηθούν σοβαρά.

Ενώ έχει σημειωθεί σημαντική πρόοδος, τα **εμπόδια και οι αδυναμίες** είναι ωστόσο εμφανή. Παρά το μεγάλο αριθμό δραστηριοτήτων που εφαρμόζονται με σκοπό την προώθηση της ισότητας μεταξύ γυναικών και ανδρών, κατά την πλειοψηφία τους τα μέτρα αυτά είναι μεμονωμένα, χωρίς ουσιαστικό αντίκτυπο ως προς την ισότητα των δύο φύλων στο σύνολο της κατάστασης. Οι δραστηριότητες αυτές δε, δεν επηρεάζουν ουσιαστικά τον

¹ COM (96) 67 τελικό της 21ης Φεβρουαρίου 1996

προσανατολισμό των κύριων κοινοτικών πολιτικών. Ενώ συγκεκριμένα μέτρα θετικής δράσης θα παραμείνουν ύψιστης σημασίας στο άμεσο μέλλον ως μέρος μιας διπλής προσέγγισης, **η ένταξη της διάστασης του φύλου απαιτεί μια πολύ πιο συνολική προσέγγιση. Τα σημαντικότερα εμπόδια για την περαιτέρω πρόοδο είναι τα εξής:**

- έλλειψη ευαισθητοποίησης για τα θέματα φύλου στα κέντρα λήψης αποφάσεων,
- έλλειψη ανθρώπινων και χρηματικών πόρων που να προορίζονται για τα θέματα αυτά,
- έλλειψη ειδικών γνώσεων σε θέματα φύλου.

Τα εξής μέτρα θα πρέπει να ληφθούν ώστε **να παρακαμφθούν τα εμπόδια και να προωθηθεί το οργανωτικό και μεθοδολογικό πλαίσιο** για την ένταξη της διάστασης του φύλου σε όλες τις κοινοτικές πολιτικές:

- αύξηση της ευαισθητοποίησης των ανώτερων και μεσαίων διοικητικών στελεχών κατά προτεραιότητα,
- μεγάλης κλίμακας κατάρτιση για την ανάπτυξη των απαραίτητων ειδικών γνώσεων σε θέματα φύλου, (gender expertise),
- υιοθέτηση της εκτίμησης του αντίκτυπου στο φύλο των πολιτικών ως τακτικής διαδικασίας, (gender impact assessment),
- επαλήθευση ως προς την ένταξη της διάστασης του φύλου (gender proofing) έτσι ώστε να εξασφαλισθεί η ποιότητα οποιασδήποτε νομοθετικής πρότασης και άλλου εγγράφου σχετικά με κοινοτική πολιτική ή δραστηριότητα, σύμφωνα με τον στόχο² της ισότητας των φύλων.

Εξετάζοντας τις **συνέπειες αυτής της πολιτικής** όσον αφορά τις πολιτικές προτεραιότητες που θεσπίστηκαν στο πρόγραμμα εργασίας της Επιτροπής για το 1998³, μερικές πολιτικές αναφέρονται ξεχωριστά στην ανακοίνωση αυτή καθώς χρήζουν ιδιαίτερης προσοχής, ως εξής:

- στενή παρακολούθηση του τι έχει επιτευχθεί στον τομέα των πολιτικών για την απασχόληση, για την εξασφάλιση του ότι ο πυλώνας της ισότητας των ευκαιριών που αποτελεί μέρος των κατευθυντήριων γραμμών για την απασχόληση εφαρμόζεται πλήρως και ότι η διάσταση του φύλου έχει ενταχθεί στην εφαρμογή και τον έλεγχο των άλλων τριών προτεραιοτήτων,
- η εξασφάλιση του ότι η ισότητα των ευκαιριών εδραιώνονται στη διαδικασία αναθεώρησης των ευρωπαϊκών διαρθρωτικών ταμείων και γίνονται πλήρως λειτουργικές κατά τη διαδικασία εφαρμογής, ελέγχου και αξιολόγησης,
- η εξασφάλιση του ότι η πρόοδος στους τομείς των πολιτικών εκπαίδευσης, κατάρτισης και νεολαίας αναπτύσσεται περαιτέρω και επεκτείνεται στη "νέα γενιά" των προγραμμάτων της Κοινότητας που βρίσκονται σε προπαρασκευαστικό στάδιο,
- ο ίσος καταμερισμός εργασίας και οικογενειακών ευθυνών μεταξύ γυναικών και ανδρών πρέπει να ενθαρρυνθεί ως μέρος σχεδίων για την προώθηση της μερικής απασχόλησης, της ευελιξίας και νέων μορφών οργάνωσης της εργασίας,
- κατάργηση του επαγγελματικού διαχωρισμού κατά φύλο στην αγορά εργασίας για την προώθηση της ισότητας των ευκαιριών και της εύρυθμης λειτουργίας της ενιαίας αγοράς,

² Σύμφωνα με το άρθρο 3 της νέας συνθήκης του Άμστερνταμ

³ COM (97) 517 τελικό της 15ης Οκτωβρίου 1997

μέσω της εξάλειψης των ακαμψιών που προκαλούνται από τους οριζόντιους και τους κάθετους διαχωρισμούς με βάση το φύλο·

- εκτίμηση του αντίκτυπου στο φύλο της ONE και του EURO με στόχο να εξασφαλισθεί ότι ωφελούν εξίσου τις γυναίκες και τους άνδρες·
- εξασφάλιση του ότι οι γυναίκες συμμετέχουν πλήρως και επωφελούνται όσο και οι άνδρες από τις ευκαιρίες που προσφέρουν οι νέες τεχνολογίες και η κοινωνία των πληροφοριών.
- Εξέταση των προϋποθέσεων καθώς και του αντίκτυπου της διαδικασίας διεύρυνσης στην ισότητα γυναικών και ανδρών,
- θα πρέπει να εξεταστεί σοβαρά το θέμα της ισότητας γυναικών και ανδρών στο πρόγραμμα εσωτερικής μεταρρύθμισης της Επιτροπής
- συνεχής παρακολούθηση της πολιτικής για την ένταξη του φύλου και τακτική υποβολή εκθέσεων σχετικά με την πρόοδο που έχει σημειωθεί.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στις 21 Φεβρουαρίου 1996 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενέκρινε ανακοίνωση για την "ενσωμάτωση της ισότητας των ευκαιριών μεταξύ των γυναικών και των ανδρών στο σύνολο των κοινοτικών πολιτικών και στόχων"⁴, ορίζοντας την πολιτική της ένταξης της διάστασης του φύλου ως μια πολιτική ώστε "να μην περιορισθούν οι προσπάθειες προώθησης της ισότητας στην εφαρμογή συγκεκριμένων μέτρων υπέρ των γυναικών, αλλά για επί τούτου κινητοποίηση, ενόψει της ισότητας, του συνόλου των γενικών ενεργειών και πολιτικών"⁵.

Συστηματική προσπάθεια για την προώθηση της ένταξης της διάστασης του φύλου σε όλες τις υπηρεσίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ξεκίνησε στις αρχές του 1997 όπως αποφασίστηκε από την διυπηρεσιακή ομάδα για την ισότητα των ευκαιριών σε ένα έγγραφο στρατηγικής όπου περιγράφονται συγκεκριμένες ενέργειες για τη συνέχεια που πρέπει να δοθεί στην ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με τη ένταξη της διάστασης του φύλου⁶. Ύστερα από επίσημο αίτημα της Γενικής Γραμματείας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής προς τους γενικούς διευθυντές για την εφαρμογή του εγγράφου στρατηγικής,⁷ 29 υπηρεσίες⁸ όρισαν αρμόδιους επιφορτισμένους με το καθήκον της προώθησης της ένταξης της διάστασης του φύλου στις αντίστοιχες Γενικές Διευθύνσεις τους. Συστάθηκε ομάδα εργασίας αποτελούμενη από αυτούς τους "αρμόδιους για την ένταξη της διάστασης του φύλου" η οποία είχε ως καθήκον την εφαρμογή του εγγράφου στρατηγικής και η λειτουργία της θα ενίσχυε τις ΓΔ στην εφαρμογή της διαδικασίας αυτής. Πρώτο μέλημα της ήταν ομάδας των αρμοδίων υπαλλήλων για την ένταξη της διάστασης του φύλου (*Gender mainstreaming officials*) η κατάρτιση ενός εργαλείου για την προώθηση της εκτίμησης του αντίκτυπου στο φύλου των πολιτικών (*gender impact assessment*). Ένας οδηγός με τίτλο "*A Guide to gender impact assessment*" ("*Οδηγός για την εκτίμηση του αντίκτυπου στο φύλο*")⁹ διατίθεται τώρα μεταφρασμένος σε τρεις γλώσσες.

Ο τακτικός έλεγχος των δραστηριοτήτων και μέτρων για την ισότητα των ευκαιριών με σκοπό την ένταξη της διάστασης του φύλου είναι μεγάλης σημασίας για την επιτυχία μιας στρατηγικής ένταξης του παράγοντα αυτού σε όλες τις πολιτικές. Η υποβολή έκθεσεων προόδου αναφορικά με όλες τις υπηρεσίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής είχε προβλεφθεί στο έγγραφο στρατηγικής¹⁰. Η παρούσα έκθεση προόδου είναι η πρώτη σχετικά με τη συνέχεια που πρέπει να δοθεί στην ανακοίνωση της Επιτροπής (COM (96) 67) της 21ης Φεβρουαρίου 1996.

Η έκθεση που ακολουθεί αποτελείται από δύο μέρη. Το πρώτο μέρος έχει ως αντικείμενο το πώς λειτουργεί η ένταξη της διάστασης του φύλου- και τη μεθοδολογία που πρέπει να

⁴ COM (96) 67 της 21ης Φεβρουαρίου 1996

⁵ όπως σελ. 2

⁶ COM (96) 67 τελικό της 21 Φεβρουαρίου 1996

⁷ Έγγρ. SEC (97) 692.

⁸ ΓΓ, ΠΑΚ, Νομική Υπηρεσία, Υπηρεσία Εκπροσώπου Τύπου, Κοινή Υπηρεσία Διερμηνείας-Συνεδριάσεων, Μεταφραστική Υπηρεσία, Κοινό Κέντρο Ερευνών, ΓΔ Ι, ΓΔ ΙΒ, ΓΔ ΙΙΙ, ΓΔ ΙV, ΓΔ V, ΓΔ VI, ΓΔ VII, ΓΔ VIII, ΓΔ ΙX, ΓΔ XC, ΓΔ XI, ΓΔ XII, ΓΔ XIII., ΓΔ XIV, ΓΔ XV, ΓΔ XVI, ΓΔ XX, ΓΔ XXI, ΓΔ XXII, ΓΔ XXIII, Υπηρεσία ανθρωπιστικής βοήθειας της ΕΕ, Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων των ΕΚ, Στατιστική Υπηρεσία.

⁹ Διατίθεται στη ΓΔ V/D/5

¹⁰ Έγγραφο Στρατηγικής για την ένταξη μιας στρατηγικής παρακολούθησης στην ανακοίνωση COM (96) 67 τελικό, όπως συμφωνήθηκε από τη διυπηρεσιακή ομάδα για την ισότητα των ευκαιριών το Φεβρουάριο του 1997.

υιοθετηθεί. Αντλεί εμπειρίες από τρεις τομείς των υπηρεσιών της Επιτροπής όπου υπήρξε αξιοσημείωτη πρόοδος έως σήμερα.

Το δεύτερο μέρος αφορά τις συνέπειες για την πολιτική της προσέγγισης της ένταξης της διάστασης του φύλου. Με βάση το πρόγραμμα δράσης της Επιτροπής για το 1998 εξετάζει τομείς πολιτικής όπου η διάσταση του φύλου έχει ήδη ή θα μπορούσε να συνεκτιμηθεί.

Θα πρέπει τέλος να αναφερθεί ότι οι αμιγώς εσωτερικές δραστηριότητες των ΓΔ που στοχεύουν στην εφαρμογή του Τρίτου Προγράμματος Δράσης για την Ισότητα των ευκαιριών μεταξύ γυναικών και ανδρών μέσα στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή είναι εκτός του φάσματος του παρόντος εγγράφου. Η ισότητα των ευκαιριών για τους και τις υπαλλήλους της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και η ισόρροπη συμμετοχή των δύο φύλων σε όλα τα επίπεδα λήψης αποφάσεων είναι σημαντικοί δείκτες της πρόοδου που έχει σημειωθεί στο θέμα της ισότητας μεταξύ γυναικών και ανδρών. Η πρόοδος στα θέματα αυτά θα εξεταστεί σε μια ξεχωριστή έκθεση.

Μέρος 1. Η ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

1.1 Ένταξη της στρατηγικής για την ένταξη της διάστασης του φύλου σε όλες τις κοινοτικές πολιτικές.

Οι εισηγήσεις των υπηρεσιών σχετικά με την ως τώρα εμπειρία τους αποκαλύπτουν ότι έχει σημειωθεί πρόοδος στην πολιτική ένταξης του φύλου. Έχουν επιτευχθεί μέτρα τόσο στο οργανωτικό επίπεδο όσο και στο επίπεδο των πολιτικών. Η ανάθεση αρμοδιοτήτων σε συγκεκριμένους υπαλλήλους στις υπηρεσίες για τη διαδικασία ένταξης του φύλου αποτελεί σημαντική πρόοδο όπως επίσης και οι τακτικές εισηγήσεις τους στη διωπηρεσιακή συνεργασία στον τομέα αυτόν. Πρόσθετα μέτρα τα οποία λαμβάνονται σε ορισμένες υπηρεσίες ή τομείς πολιτικής περιλαμβάνουν την κατανομή ή ανακατανομή ανθρώπινου δυναμικού με στόχο την ενίσχυση της συνεργασίας στο εσωτερικό των υπηρεσιών και την ενίσχυση της διάστασης του φύλου σε προγράμματα και δραστηριότητες. Τρία παραδείγματα αξίζει να αναφερθούν εδώ εξαιτίας του πόσο αποκαλυπτικά είναι για το πώς λειτουργεί η διαδικασία ένταξης της διάστασης του φύλου: η ΓΔ IB/VII - συνεργασία για την ανάπτυξη, η ΓΔ V- απασχόληση, εργασιακές σχέσεις και κοινωνικές υποθέσεις, και η ΓΔ XXII - εκπαίδευση, κατάρτιση και πολιτικές για τη νεολαία.

Συνεργασία για την ανάπτυξη

Ύστερα από την έγκριση το 1995 της Ανακοίνωσης της Επιτροπής (COM (95) 423) και την απόφαση του Συμβουλίου (της 20ης Δεκεμβρίου 1995) για την *ένταξη των θεμάτων του φύλου στη συνεργασία για την ανάπτυξη*, η ένταξη του φύλου στον τομέα αυτόν προχώρησε σε μεγάλο βαθμό. Περιλαμβάνει μέτρα όπως η επιλογή πειραματικών χωρών για την εντακτική εξέταση μέτρων όσον αφορά την ένταξη του φύλου, η περαιτέρω ανάπτυξη των υφιστάμενων διαδικασιών εκτίμησης του αντίκτυπου στο φύλου, η παροχή προσωπικού εξειδικευμένου στην ένταξη του φύλου σε περιφερειακό και εθνικό επίπεδο, προγράμματα εσωτερικής κατάρτισης και ευαισθητοποίησης σε θέματα φύλου με στόχο τη δημιουργία υπηρεσιών καταρτισμένων συμβούλων, όπου θεωρείται ότι υπάρχει συνάφεια με τη διάσταση του φύλου. Δίνεται ιδιαίτερη προσοχή στην ευαισθητοποίηση των δημόσιων υπαλλήλων που πραγματεύονται θέματα όπως είναι η σχέση του φύλου με τη διαρθρωτική αναπροσαρμογή καθώς και με τις κλαδικές και μακροοικονομικές πολιτικές. Η αύξηση της ευαισθητοποίησης έχει ως στόχο να δείξει τη θετική σχέση μεταξύ της ένταξης της διάστασης του φύλου και της αποτελεσματικότητας της αναπτυξιακής βοήθειας. Οι νέες οικονομικές προτάσεις καθώς και σχέδια που σύντομα θα ολοκληρωθούν αναθεωρούνται από την ΓΔ VIII καθώς και την ΓΔ IB προκειμένου να βελτιωθεί ο προσανατολισμός τους όσον αφορά το φύλου.

Εάν εγκριθεί, η πρόταση για Κανονισμό του Συμβουλίου σχετικά με τα θέματα του φύλου στην αναπτυξιακή συνεργασία¹¹ θα συμβάλει στην περαιτέρω θεσμοθέτηση της ένταξης της διάστασης του φύλου σε όλες τις πολιτικές αναπτυξιακής συνεργασίας.

Απασχόληση, κοινωνικές και εργασιακές σχέσεις

Στον τομέα της απασχόλησης και των κοινωνικών σχέσεων η Γενική Διεύθυνση V δρομολόγησε ένα εσωτερικό πειραματικό πρόγραμμα σχετικά με την ένταξη της διάστασης

¹¹ COM (97) 265 τελικό.

του φύλου σε όλες της τις πολιτικές. Τον Ιούλιο οργανώθηκε και σημείωσε μεγάλη προσέλευση ένα σεμινάριο αύξησης της ευαισθητοποίησης υπό την προεδρία του γενικού διευθυντή που απευθυνόταν στα ανώτερα και μεσαία στελέχη της διοίκησης. Δόθηκε συγκεκριμένη αρμοδιότητα στους διευθυντές για την ένταξη της διάστασης του φύλου στις αντίστοιχες πολιτικές τους. Τα προγράμματα εργασίας όλων των Διευθύνσεων αναλύονται με στόχο τον καθορισμό της συνάφειας με την οπτική του φύλου και ορισμένες πολιτικές επιλέχθηκαν για προσεκτική μελέτη. Η εκτίμηση (gender proofing) του αντίκτυπου στο φύλο των εγγράφων (έλεγχος του περιεχομένου τους υπό το πρίσμα της διάστασης του φύλου και της ισότητας), είναι στην ημερήσια διάταξη. Ύστερα από τη νέα συνθήκη του Άμστερνταμ η πολιτική για την απασχόληση αποτελεί προεξέχουσα προτεραιότητα για τη συστηματική ένταξη της ισότητας των φύλων. Οι κατευθυντήριες γραμμές για τις πολιτικές των κρατών μελών σχετικά με την απασχόληση για το 1998 εγκρίθηκαν από το Συμβούλιο στις 15 Δεκεμβρίου του 1997 ύστερα από πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής η οποία συζητήθηκε στο Έκτακτο Συμβούλιο στο Λουξεμβούργο στις 20-21 Νοεμβρίου 1997. Περιλαμβάνουν την ισότητα των φύλων στους τέσσερις βασικότερους πυλώνες δράσης και αποτελούν ήδη σημαντικό βήμα όσον αφορά την εισαγωγή της ένταξης της διάστασης του φύλου στην πολιτική για την απασχόληση.

Εκπαίδευση, κατάρτιση και πολιτικές για τη νεολαία

Η ΓΔ XXII κατέβαλε προσπάθειες σε οργανωτικό επίπεδο περιλαμβάνοντας τον καθορισμό σημείων εστίασης όσον αφορά το φύλο σε κάθε μονάδα καθώς και το διοικητικό και εκτελεστικό προσωπικό. Η ιδέα είναι να αποτελέσει η διάσταση της ισότητας θέμα σχεδιασμού στρατηγικής πολιτικής και συντονισμού σε επίπεδο ΓΔ και να επηρεάσει την εφαρμογή στο επίπεδο εκτέλεσης. Σε κάθε μονάδα διορίστηκε ένας αρμόδιος επιφορτισμένος με την ένταξη της διάστασης του φύλου. Ένα δίκτυο αυτών των σημείων εστίασης όσον αφορά το φύλο ενισχύει περαιτέρω την οργανωτική διάρθρωση. Η ισότητα των ευκαιριών περιλαμβάνεται ήδη στα προγράμματα στους τομείς της εκπαίδευσης, κατάρτισης και πολιτικών για τη νεολαία (SOCRATES και LEONARDO DA VINCI, ΝΕΟΛΑΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ και ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΘΕΛΟΝΤΩΝ). Η διάσταση της ισότητας περιλαμβάνεται στις προσκλήσεις υποβολής προσφορών, στις κατευθυντήριες γραμμές που εκδίδονται, στα έντυπα γραπτής αίτησης και τέλος στα κριτήρια επιλογής.

Ιδιαίτερη μνεία αξίζει να γίνει στο πρόγραμμα LEONARDO DA VINCI καθώς η διάσταση της ισότητας έχει ενταχθεί εμφανώς σε όλα τα επίπεδα των στόχων του προγράμματος, όπως ορίζεται στην απόφαση του Συμβουλίου¹², στους οριζόντιους κανονισμούς καθώς και στους συγκεκριμένους (κάθετους) στόχους του προγράμματος.

1.2 Πρόοδος σχετικά με κάποια κριτήρια αξιολόγησης

Όπως διαφαίνεται μέσα από τα παραδείγματα αυτά, η ένταξη της διάστασης του φύλου στις πολιτικές της Κοινότητας προϋποθέτει μια ολοκληρωμένη προσέγγιση ώστε να εξασφαλιστεί ότι ο κοινοτικός στόχος για την προώθηση της ισότητας μεταξύ γυναικών και ανδρών πληρούται σε όλες της τις εργασίες.

¹² Απόφαση του Συμβουλίου της 6ης Δεκεμβρίου 1994 για τη θέσπιση προγράμματος δράσης για την εφαρμογή πολιτικής επαγγελματικής κατάρτισης της Ε.Κ.

Είναι καίριας σημασίας να έχουμε υπόψη μας ότι ορισμένα στοιχεία είναι απαραίτητα και χρειάζεται να υπάρχουν ορισμένες προϋποθέσεις για ένα επιτυχές αποτέλεσμα. Κάποια από τα στοιχεία αυτά είναι και τα εξής:

- δέσμευση σε υψηλό επίπεδο,
- αύξηση της ευαισθητοποίησης,
- μια διπλή στρατηγική: προγράμματα, μέτρα θετικής δράσης και κονδύλια του προϋπολογισμού με συγκεκριμένο στόχο την ισότητα των ευκαιριών πρέπει να συμπληρώνουν την προσέγγιση της ένταξης της διάστασης του φύλου,
- δομές συνεργασίας,
- σαφής ανάθεση αρμοδιοτήτων,
- ειδικές γνώσεις σε θέματα που αφορούν το φύλο (εκτίμηση αντίκτυπου στο φύλο (gender impact assessment) και επαλήθευση ως προς της ένταξη της διάστασης του φύλου (gender proofing)),
- παρακολούθηση και αξιολόγηση.

1.2.1 Δέσμευση σε υψηλό επίπεδο

Η κοινοτική προσέγγιση ένταξης του φύλου είναι ολοκληρωμένη και συστηματική. Περιλαμβάνει γενικά όλες τις υπηρεσίες και κάθε κοινοτική πολιτική και δράση. Αυτό δε θα ήταν δυνατό δίχως τη ρητή δέσμευση των οργάνων της ΕΕ και των κρατών μελών της.

Ο δραστήριος ρόλος των κρατών μελών και της Ευρωπαϊκής Κοινότητας κατά την 4η Παγκόσμια Διάσκεψη για τις Γυναίκες στο Πεκίνο το 1995 για την επιτυχή υπεράσπιση της προσέγγισης της ένταξης της ισότητας μεταξύ γυναικών και ανδρών, είναι σημαντικός παράγοντας για να ερμηνευθεί η επακόλουθη δέσμευση της Κοινότητας.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έπαιξε οργανικό ρόλο πιέζοντας για συστηματικότερη ένταξη των θεμάτων που αφορούν την ισότητα στις κοινοτικές πολιτικές. Στο ψήφισμά του¹¹ για την ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την ένταξη της διάστασης του φύλου, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ευθυγραμμίζεται σε μεγάλο βαθμό με τα μέτρα που λήφθηκαν από την Επιτροπή για την εφαρμογή της ένταξης της διάστασης του φύλου σε όλες τις κοινοτικές πολιτικές, τόσο όσον αφορά θεσμικά μέτρα όσο και σχετικά με την επιλογή πολιτικών προτεραιότητας. Η απόφαση (παράγραφοι 7 και 39) συνιστά τη σύσταση ανάλογων δομών συνεργασίας για την περαιτέρω ολοκλήρωση της διαδικασίας του mainstreaming στις υπηρεσίες της Επιτροπής. Οι παράγραφοι 14, 43 και 45 αναφέρουν την ανάγκη ορισμού κατευθυντήριων γραμμών για την εκτίμηση του αντίκτυπου στο φύλο και την εξασφάλιση του ότι όλες οι μελλοντικές νομοθετικές προτάσεις συνεκτιμούν τη διάσταση του φύλου. Τονίζεται η ανάγκη μιας διπλής στρατηγικής (παράγραφος 11). Η απόφαση υποδεικνύει επίσης κάποιους συγκεκριμένους τομείς πολιτικής οι οποίοι χρειάζεται να ενισχυθούν όσον αφορά την ένταξη της διάστασης του φύλου, μεταξύ άλλων η διαδικασία διεύρυνσης (παράγραφος 46), η εσωτερική αγορά και η ΟΝΕ (παράγραφος 31) καθώς και η ανάγκη για βελτιωμένα, αναλυτικά στοιχεία και στατιστικά κατά φύλο.

¹¹ Ψήφισμα του ΕΚ Α4-0251/97 της 16ης Σεπτεμβρίου 1997 σχετικά με την ανακοίνωση της Επιτροπής (COM (96) 67: "Ενσωμάτωση της ισότητας των ευκαιριών μεταξύ των γυναικών και των ανδρών στο σύνολο των κοινοτικών πολιτικών και στόχων".

Η δέσμευση της Επιτροπής είναι καταφανής στο επίπεδο των Επιτρόπων καθώς και στη διαρκή ετοιμότητα της ομάδας των Επιτρόπων για την ισότητα των ευκαιριών η οποία ξεκίνησε προεδρεύεται από τον Πρόεδρο της Επιτροπής. Η έγκριση τον Φεβρουάριο του 1996 της ανακοίνωσης της Επιτροπής σχετικά με την ένταξη της διάστασης του φύλου αποτέλεσε σημαντική ένδειξη της πρόθεσης και βούλησης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την προώθηση της ισότητας μεταξύ γυναικών και ανδρών, όχι μόνο μέσω μεμονωμένων μέτρων αλλά προσανατολίζοντας όλες τις γενικές πολιτικές προς αυτό το στόχο¹⁴. Στο επίπεδο των υπηρεσιών της Επιτροπής η παρέμβαση της Γενικής Γραμματείας της Επιτροπής ζητώντας το διορισμό από όλους τους γενικούς διευθυντές υψηλόβαθμων αρμοδίων οι οποίοι θα φέρουν την κύρια ευθύνη για την ανάπτυξη της ένταξης της διάστασης του φύλου σε κάθε ΓΔ, αποτελεί μια επιπλέον απόδειξη αυτής της ρητής δέσμευσης¹⁵.

1.2.2 Αύξηση της ευαισθητοποίησης

Η αύξηση της ευαισθητοποίησης είναι καίριας σημασίας ως μέσο επίτευξης δέσμευσης. Ένα σεμινάριο το οποίο πραγματοποιήθηκε στο σύνολο των υπηρεσιών της Επιτροπής σχετικά με την ένταξη της διάστασης του φύλου οργανώθηκε τον Απρίλιο του 1997 και δόθηκε από εξωτερικούς ειδικούς οι οποίοι παρουσίαζαν τις εμπειρίες άλλων διεθνών οργανισμών και κρατών μελών¹⁶. Όπως αναφέρεται στην παράγραφο 1.1, δράσεις αύξησης της ευαισθητοποίησης που οργανώνονται σε εσωτερικό επίπεδο αναλήφθηκαν από την ΓΔ V.

Στο επίπεδο της Επιτροπής η Διεθνής ημέρα για τα δικαιώματα της Γυναίκας χρησιμοποιείται ως ευκαιρία ευαισθητοποίησης του προσωπικού της Επιτροπής σε θέματα σχετικά με το φύλο πέρα από αυτά τα οποία συνδέονται αμιγώς με την ισότητα των ευκαιριών για το προσωπικό της Επιτροπής, συμπεριλαμβανομένου του τομέα της διεθνούς αλληλεγγύης.

Οι εκδόσεις του Τομέα Ενημέρωσης των Γυναικών της ΓΔ X, το ενημερωτικό δελτίο *Γυναίκες της Ευρώπης* και ο φάκελος *Γυναίκες της Ευρώπης* απευθύνονται σε ένα ευρύ ακροατήριο τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο.

Η αύξηση της ευαισθητοποίησης και τα προγράμματα κατάρτισης στο εσωτερικό επίπεδο χρειάζεται να τεθούν σε προτεραιότητα από τους αρμόδιους για την ένταξη της διάστασης του φύλου οι οποίοι αναμένεται να διαδραματίσουν κεντρικό ρόλο όσον αφορά τη συνειδητοποίηση σε σχέση με το φύλο στις ΓΔ όπου ανήκουν.

1.2.3 Η διπλή στρατηγική

Κάποιοι ισχυρίζονται ότι η ένταξη της διάστασης του φύλου έχει χρησιμοποιηθεί ως δικαιολογία για την κατάργηση συγκεκριμένων κονδυλίων του προϋπολογισμού ή την απόσυρση ανθρώπινων πόρων που έχουν ως αποστολή την προώθηση της προόδου των γυναικών.

¹⁴ COM (96) 67 τελικό, σ. 2

¹⁵ Έγγρ. SEC (97) 692

¹⁶ Συντάχθηκε σχέδιο έκθεσης σχετικά με το σεμινάριο και διατίθεται στη V/D/5

Στον τομέα της ανώτατης παιδείας, η δέσμευση για την ένταξη της διάστασης του φύλου στις κοινοτικές πολιτικές υπήρχε, αφενός, στο πλαίσιο του προγράμματος SOCRATES¹⁷ και, αφετέρου, στη διάθεση συγκεκριμένων πόρων για την ισότητα στο πλαίσιο μιας συγκεκριμένης γραμμής¹⁸ του προϋπολογισμού. Μέχρι το 1996 η εν λόγω γραμμή έδινε τη δυνατότητα χρηματοδότησης σε προγράμματα με συγκεκριμένο προσανατολισμό στην ισότητα όπως την συνειδητοποίηση σε σχέση με το φύλο στον τομέα της εκπαίδευσης, την ενασχόληση με το θέμα των στερεοτύπων που προβάλλουν τα σχολικά βιβλία με βάση το φύλο και την προώθηση μη τυπικά γυναικείων ή ανδρικών επαγγελματικών επιλογών. Ως επακόλουθο της νέας έμφασης στην προσέγγιση της ένταξης του παράγοντα του φύλου σε όλες τις κοινοτικές πολιτικές, το συγκεκριμένο κονδύλι υπέρ των ίσων ευκαιριών σε αυτή τη γραμμή του προϋπολογισμού, διεγράφη.

Ειδική αναφορά στην υποχρέωση σεβασμού της αρχής της ισότητας των ευκαιριών για γυναίκες και άνδρες εισήχθη στις κατευθυντήριες γραμμές του 1998 για τους αιτούντες. Ωστόσο, φαίνεται πως δεν έχει γίνει συγκεκριμένη πρόβλεψη για να εξασφαλιστεί ότι το συνολικό αποτέλεσμα των αλλαγών αυτών είναι θετικό από την άποψη της ισότητας των ευκαιριών στην εκπαίδευση. Χρειάζεται μια προσεκτική αξιολόγηση του αντίκτυπου των νέων αυτών εξελίξεων με σκοπό μια ενδεχόμενη αναπροσαρμογή.

Είναι καίριας σημασίας να έχουμε υπόψη μας ότι η ένταξη της διάστασης του φύλου σε όλες τις πολιτικές πρέπει να σημαίνει την ενίσχυση των προσπαθειών και την διεύρυνση του φάσματος και του αντίκτυπου των πολιτικών για την ισότητα των ευκαιριών. Ίσως κριθούν απαραίτητα συγκεκριμένα μέτρα και κονδύλια του προϋπολογισμού, πράγμα το οποίο ενδέχεται να έχει ως συνέπεια την ανακατανομή των πόρων.

1.2.4 Δομές συνεργασίας

Η διυπηρεσιακή ομάδα συστάθηκε το 1995 για την ενίσχυση της ομάδας των επιτρόπων για την ισότητα των ευκαιριών, ως προπαρασκευαστικό σώμα για την ομάδα και ως φορέας της ένταξης της διάστασης του φύλου στις υπηρεσίες της Επιτροπής. Αυτή η ομάδα ενίσχυσε σημαντικά την ευαισθητοποίηση όσον αφορά την ισότητα των ευκαιριών στις υπηρεσίες των κοινοτικών πολιτικών και διευκόλυνε τη συμφωνία για τη συνέχεια που πρέπει να δοθεί στην ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την ενσωμάτωση της ισότητας των ευκαιριών μεταξύ των γυναικών και των ανδρών στο σύνολο των κοινοτικών πολιτικών και στόχων (mainstreaming)¹⁹. Η ομάδα λειτουργεί επιπλέον ως φόρουμ ανταλλαγής πληροφοριών και καλών πρακτικών στον τομέα αυτό καθώς και διαλόγου σχετικά με κοινοτικές πολιτικές όσον αφορά την ισότητα των δύο φύλων.

Η διυπηρεσιακή συνεργασία στο θέμα της ισότητας των ευκαιριών ενισχύθηκε περισσότερο το 1997 με τη σύσταση Ομάδας αρμοδίων υπαλλήλων για την ένταξη της διάστασης του φύλου στις κοινοτικές πολιτικές. Αυτή είναι μια ομάδα εργασίας η οποία υποβάλλει εκθέσεις στη διυπηρεσιακή ομάδα για την ισότητα των ευκαιριών με συγκεκριμένη αποστολή την

¹⁷ Απόφαση 819/95/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 14ης Μαρτίου 1995 για τη θέσπιση του κοινοτικού προγράμματος δράσης SOCRATES - ΕΕ L87/10 της 20.4.1995.

¹⁸ Β3-1000 Προπαρασκευαστικά μέτρα για την ενίσχυση της συνεργασίας στον τομέα της εκπαίδευσης.

¹⁹ COM (96) 67 τελικό

ανάπτυξη και εφαρμογή της πολιτικής ένταξης της διάστασης της ισότητας των δύο φύλων στις κοινοτικές πολιτικές.

Πρόσθετες υποομάδες, παρόμοιες με την ομάδα εργασίας για την ισότητα των ευκαιριών του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου, ίσως συσταθούν στο πλαίσιο της διωπηρεσιακής συνεργασίας για την ισότητα των ευκαιριών όταν αυτό κριθεί αναγκαίο. Η ad-hoc ομάδα εργασίας για τις προπαρασκευαστικές εργασίες της Κοινότητας πριν από κάθε ετήσια συνάντηση της Επιτροπής των Ηνωμένων Εθνών για τη Θέση των Γυναικών (CSW) αποτελεί άλλο ένα παράδειγμα. Αυτές οι μικρότερες και πιο εξειδικευμένες ομάδες εργασίας είναι πάρα πολύ χρήσιμες για την επίτευξη συγκεκριμένων στόχων ή αποστολών.

Η ένταξη της διάστασης του φύλου απαιτεί μια ολοκληρωμένη προσέγγιση καθώς και τη συνεργασία των υπηρεσιών. Η επιτυχής ανάπτυξη της ένταξης της διάστασης του φύλου στο εσωτερικό των ΓΔ σημαίνει ότι η ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών πρέπει να εμφανίζεται τακτικά στην ημερήσια διάταξη των διευθυντικών ομάδων των ΓΔ και ότι θα πρέπει να λειτουργούν επίσημα ή ανεπίσημα περισσότερα δίκτυα επικοινωνίας ή δομές συνεργασίας. Ο ρόλος αυτών των δομών αφορά την εκπαίδευση και την τόνωση των "εστιακών σημείων για θέματα φύλου", που θα αποτελέσουν σταδιακά την αιχμή του δόρατος για την ένταξη της διάστασης του φύλου σε επίπεδο διευθύνσεων και μονάδων. Η ΓΔ XXII (βλ. 1.1) αποτελεί εύστοχο παράδειγμα σε αυτή την περίπτωση. Παρόμοιες δραστηριότητες διασύνδεσης, που περιλαμβάνουν και εστιακά σημεία για θέματα φύλου, λειτουργούν στους τομείς της συνεργασίας για την ανάπτυξη και της πολιτικής σε θέματα προσωπικού (ΓΔ IB, ΓΔ VIII και ΓΔ IX).

1.2.5 Ανάθεση αρμοδιοτήτων

Σε 29 γενικές διευθύνσεις και οριζόντιες υπηρεσίες διορίστηκαν αρμόδιοι υπάλληλοι για την ένταξη της διάστασης του φύλου. Ορισμένοι από αυτούς κατέχουν αρκετά υψηλές θέσεις ώστε να επηρεάζουν τις διαδικασίες λήψης αποφάσεων στις ΓΔ όπου ανήκουν. Το επόμενο βήμα θα είναι η αποκέντρωση των αρμοδιοτήτων στο εσωτερικό των ΓΔ μέσω της ανάθεσης αρμοδιοτήτων σε εστιακά σημεία για θέματα φύλου σε όλες τις σχετικές Διευθύνσεις και μονάδες, και του καθορισμού των αρμοδιοτήτων των μεσαίων και ανώτερων στελεχών της διοίκησης. Τα παραδείγματα των ΓΔ XXII, V, IB και VIII είναι σχετικά.

Οι ελάχιστες απομένουσες υπηρεσίες που δε συμμετέχουν στη διωπηρεσιακή συνεργασία για την ισότητα των ευκαιριών ενθαρρύνονται να ορίσουν εκπροσώπους για κάθε ΓΔ.

1.2.6 Ειδικές γνώσεις σε θέματα που αφορούν το φύλο

Η ένταξη της διάστασης του φύλου σημαίνει ότι κάθε υπηρεσία φέρει την ευθύνη για την εκτίμηση του αντίκτυπου στις γυναίκες και τους άνδρες αντίστοιχα (gender impact assessment), των πολιτικών και δραστηριοτήτων τους και για την τροποποίησή τους όπου είναι απαραίτητο. Οι προτάσεις για πολιτικές πρέπει να ελέγχονται στα διάφορα επίπεδα της διαδικασίας λήψης αποφάσεων προκειμένου να επαληθευθεί ότι η διάσταση του φύλου έχει ληφθεί δεόντως υπόψη (gender proofing). Οι αρμόδιοι για την ένταξη της διάστασης του φύλου είναι άνθρωποι κλειδιά. Οι προσπάθειές τους είναι απαραίτητες για την προσαρμογή και διάδοση των μέτρων τα οποία συμφωνήθηκαν σε διωπηρεσιακό επίπεδο στις προϋποθέσεις και ανάγκες κάθε ΓΔ και τομέα πολιτικής. Προκειμένου να εκπληρώσουν τα

καθήκοντά τους, οι ενλόγω αρμόδιοι χρειάζονται, όπως αναφέραμε, τόσο την υποστήριξη της διοίκησης όσο και τον απαραίτητο χρόνο, καθώς και ανθρώπινους και οικονομικούς πόρους. Επιπροσθέτως, χρειάζονται εκπαίδευση στη χρήση των σχετικών εργαλείων, π.χ. της εκτίμησης του αντίκτυπου στο φύλο (gender impact assessment) και της επαλήθευσης ως προς την ένταξη της διάστασης του φύλου (gender proofing).

Η κατάρτιση του προσωπικού στην ανάλυση ως προς το φύλο έχει ήδη ολοκληρωθεί στις ΓΔ IB και VIII στον τομέα των πολιτικών συνεργασίας για την ανάπτυξη.

Είναι πιθανή η πρόσκληση εξωτερικών εμπειρογνομόνων σε μερικές περιπτώσεις προκειμένου να εκπονήσουν μελέτες σχετικά με θέματα που αφορούν το φύλο σε τομείς πολιτικής όπου αυτό δεν είναι αυτονόητο ή όπου ο ενδεχόμενος αντίκτυπος θεωρείται ιδιαίτερα περίπλοκος ή μεγάλης σημασίας. Η ΓΔ V ξεκίνησε το 1997 μια πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος για εμπειρογνώμονες και συμβούλους στους διάφορους τομείς ενδιαφέροντός της, περιλαμβάνοντας τα θέματα συνάφειας ως προς το φύλο σε κάθε τομέα.

1.2.7 Παρακολούθηση και αξιολόγηση

Η τακτική παρακολούθηση είναι απαραίτητη ώστε να εξασφαλίζεται η πρόοδος, να αξιολογούνται τα αποτελέσματα και να αναπροσαρμόζεται η στρατηγική όπου αυτό είναι απαραίτητο. Στο έγγραφο στρατηγικής που καταρτίστηκε το Φεβρουάριο του 1997 προβλέπεται η τακτική υποβολή εκθέσεων από όλες τις υπηρεσίες. Η παρούσα έκθεση αποτελεί την πρώτη τέτοιου είδους επισκόπηση πολιτικής.

Στο επίπεδο συγκεκριμένων πολιτικών πραγματοποιείται επίσης παρακολούθηση και έλεγχος. Στο πλαίσιο της εφαρμογής της απόφασης του Συμβουλίου για την ένταξη των θεμάτων φύλου στη συνεργασία για την ανάπτυξη²⁰, οι ΓΔ IB και VIII εκπόνησαν μια αρχική έκθεση προόδου η οποία παρουσιάζει ξεκάθαρα τα μέτρα που λαμβάνονται σε θεσμικό επίπεδο και τα αποτελέσματα σε σχέση με σχέδια που εμπεριέχουν τη διάσταση του φύλου.

Σύντομα θα ολοκληρωθεί η εκτίμηση του προγράμματος ESPRIT (ΓΔ III) για την αξιολόγηση του σημερινού επιπέδου συμμετοχής ανδρών και γυναικών. Η εκτίμηση του αντίκτυπου στο φύλο είναι προτεραιότητα για τη μεσοπρόθεσμη αξιολόγηση των προγραμμάτων αγροτικής ανάπτυξης των Διαρθρωτικών Ταμείων.

Μέσα από το στοχοθετημένο κοινωνικοοικονομικό ερευνητικό πρόγραμμα η ΓΔ XII χρηματοδοτεί ένα ερευνητικό πρόγραμμα με τίτλο "Predicting the impact of policy: gender auditing as a means of assessing the probable impact of policies initiatives on women". Ο στόχος αυτού του διετούς ερευνητικού προγράμματος που ξεκίνησε το Δεκέμβριο του 1997 είναι η ανάπτυξη μιας διαδικασίας ελέγχου των πολιτικών ως προς το φύλο.

²⁰ Πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου της 20ής Δεκεμβρίου 1995 για την ένταξη των θεμάτων φύλου στη συνεργασία για την ανάπτυξη

1.3 Εμπόδια στην πρόοδο

Πολλές από τις εισηγήσεις για την εκπόνηση της έκθεσης αυτής αναφέρουν την έλλειψη υψηλού επιπέδου υποστήριξης ως ένα σημαντικό εμπόδιο στην πρόοδο στον τομέα της ένταξης της διάστασης του φύλου. Είναι άκρως απαραίτητο ένα πολύ υψηλότερο επίπεδο όσον αφορά την **αύξηση της ευαισθητοποίησης** για τη μελλοντική επιτυχία της στρατηγικής για την ένταξη της διάστασης του φύλου, όπως τονίστηκε από την ΓΔ VIII στην αναφορά της. Στις εισηγήσεις αυτές τονίζονται επίσης οι σχετικοί περιορισμοί όσον αφορά:

- την περιορισμένη δυνατότητα προσφυγής σε ειδικούς όσον αφορά το φύλο σε εσωτερικό επίπεδο,
- τα περιορισμένα κονδύλια για τη μίσθωση εξωτερικών εμπειρογνομόνων,
- την έλλειψη ευαισθητοποίησης όσον αφορά το φύλο στη λήψη αποφάσεων σχετικά με πολιτικές-

Ο ρόλος των γενικών διευθυντών, διευθυντών και προϊσταμένων μονάδας είναι καίριος καθώς έχουν την αποστολή και εξουσία της εξασφάλισης του ότι η οπτική του φύλου εντάσσεται από την αρχή της διαδικασίας σχεδιασμού πολιτικής και του ότι διατίθενται οι απαραίτητοι πόροι. Χρειάζεται να ληφθούν μέτρα για την εξασφάλιση της πλήρους και ενεργού υποστήριξης των ανώτερων στελεχών της διοίκησης.

1.3.1 Ενέργειες για την αύξηση της ευαισθητοποίησης που απευθύνονται στην ιεραρχία των Γενικών Διευθύνσεων

Οι αρμόδιοι για την ένταξη της διάστασης του φύλου ορίστηκαν μετά από επίσημο αίτημα της Γενικής Γραμματείας προς την Επιτροπή το οποίο απευθυνόταν προς όλους τους γενικούς διευθυντές. Οι γενικοί διευθυντές κλήθηκαν για να εξασφαλίσουν ότι διατίθεται επαρκής χρόνος καθώς και ανθρώπινοι και οικονομικοί πόροι για τη διαδικασία ένταξης της διάστασης του φύλου σε κάθε ΓΔ. Η περαιτέρω δέσμευσή τους μπορεί να θεωρείται βέβαιη μόνον εάν είναι οι ίδιοι πεπεισμένοι για τη δυνατότητα βελτίωσης της ποιότητας και αποτελεσματικότητας των πολιτικών με βάση την ένταξη της διάστασης του φύλου σε αυτές. Η δέσμευση σε υψηλό επίπεδο και η υποστήριξή τους μπορεί να αναπτυχθεί επιπλέον μέσω δραστηριοτήτων αύξησης της ευαισθητοποίησης που θα πρέπει να βασίζεται στις καλύτερες σχετικές εμπειρίες.

Οι δραστηριότητες για την αύξηση της ευαισθητοποίησης πρέπει να στοχεύουν στην αύξηση των γνώσεων σχετικά με τις σχέσεις των φύλων και τις κοινοτικές πολιτικές που αποσκοπούν στην "εξάλειψη των ανισοτήτων και την προώθηση της ισότητας μεταξύ γυναικών και ανδρών"²¹. Θα πρέπει να αποβλέπουν επίσης τόσο στην ορθότητα όσο και στην ποιότητα των πολιτικών ένταξης του φύλου. Εφόσον θα έχουν πεισθεί για τις υποχρεώσεις τους, καθώς και για τη δυνατότητα της ένταξης της διάστασης του φύλου για βελτίωση της ποιότητας και αποτελεσματικότητας των πολιτικών, οι διευθυντικές ομάδες των ΓΔ πρέπει να εκπαιδεύσουν τα μεσαία και κατώτερα στελέχη της διοίκησης. Η πρωτοβουλία της ΓΔ V να περιλάβει την ένταξη της διάστασης του φύλου στις συμβάσεις εργασίας εθελοντικού χαρακτήρα των διευθυντών αποτελεί παράδειγμα σωστής πρακτικής.

²¹ Συνθήκη του Άμστερνταμ, άρθρο 3.

1.4 Τα επόμενα βήματα όσον αφορά τη μεθοδολογία

Με βάση τα παραπάνω, μπορούμε να συμπεράνουμε ότι η διαδικασία στρατηγικής ένταξης της διάστασης του φύλου έχει ήδη δρομολογηθεί. Χρειάζεται ωστόσο να εδραιωθεί και να αναπτυχθεί περαιτέρω καθώς και να συμπεριλάβει υπηρεσίες και τομείς πολιτικής που ως τώρα έχουν αγνοηθεί. Πρέπει να σημειωθεί επιπλέον ότι η ως τώρα πρόοδος υπήρξε αρκετά **σποραδική**. Πολυάριθμες δραστηριότητες έχουν πραγματοποιηθεί αλλά η συνολική εντύπωση είναι ότι κατά κανόνα λαμβάνονται ακόμη μεμονωμένα μέτρα. Χρειάζεται μια συνολικά συστηματικότερη προσέγγιση περιλαμβάνοντας την αξιολόγηση των πολιτικών σχετικά με τον αντίκτυπό τους στο φύλο, τη διαδικασία επανεξέτασης των πολιτικών με βάση το φύλο και ένα μεγάλης κλίμακας εκπαιδευτικό πρόγραμμα για την ανάπτυξη εξειδίκευσης όσον αφορά το φύλο. Η διπλή προσέγγιση δεν πρέπει να εγκαταλειφθεί. Συγκεκριμένα μέτρα θετικής δράσης θα εξακολουθούν να παίζουν σημαντικό ρόλο στην προώθηση της ισότητας μεταξύ γυναικών και ανδρών στο άμεσο μέλλον.

Παρακάτω παρατίθενται κάποια μέτρα που πρέπει να ληφθούν κατά προτεραιότητα.

1.4.1 Εισαγωγή της εκτίμησης του αντίκτυπου των πολιτικών στο φύλο.

Η εκτίμηση του αντίκτυπου για την ισότητα των φύλων χρησιμοποιείται για να αποδειχθεί το κατά πόσον μια πολιτική πρόταση είναι πιθανό να επηρεάσει αρνητικά ένα από τα δύο φύλα και πώς, αντίθετα, μια δεδομένη πολιτική θα μπορούσε, για παράδειγμα, να έχει θετικές συνέπειες στο συνολικό στόχο της ισότητας μεταξύ γυναικών και ανδρών. Η αξιολόγηση θα μπορούσε να δείξει ότι συγκεκριμένα μέτρα θα χρειαστούν για να αντιμετωπιστούν υπάρχουσες ανισότητες ή ότι η πρόταση για πολιτική χρειάζεται να τροποποιηθεί ή να αλλαχθεί προκειμένου να προσαρμοστεί στη διάσταση της ισότητας. Το Κοινοβούλιο²² συνέστησε την εκτίμηση του αντίκτυπου για την ισότητα όλων των μελλοντικών νομοθετικών προτάσεων σε αναλογία με τις υπάρχουσες εκτιμήσεις για τον αντίκτυπο στις ΜΜΕ και στο περιβάλλον.

Η χρήση σωστών συγκριτικών στατιστικών κατά φύλο και δεδομένων συναφών με το φύλο είναι απαραίτητη για την εφαρμογή της εκτίμησης του αντίκτυπου για την ισότητα μεταξύ των φύλων. Η Στατιστική Υπηρεσία έχει να παίξει σημαντικό ρόλο στην παροχή τέτοιων στατιστικών σε όλους τους σχετικούς τομείς. Προβλέπεται να γίνουν οι απαραίτητες ενέργειες ώστε να εξασφαλιστεί η συλλογή και ανάλυση τέτοιου είδους δεδομένων σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Το 1997 η Ομάδα αρμοδίων για την ένταξη της διάστασης της ισότητας των φύλων εκπόνησε έναν οδηγό εκτίμησης του αντίκτυπου για την ισότητα μεταξύ των φύλων. Ο οδηγός αυτός μπορεί να αναπτυχθεί περαιτέρω προσθέτοντας συγκεκριμένα παραδείγματα από ένα ευρύ φάσμα πεδίων και τομέων πολιτικής, για τη διευκόλυνση του εντοπισμού της συνάφειας με το φύλο τομέων πολιτικής που θεωρούνταν κατά παράδοση ουδέτερες ως προς το φύλο. Ο οδηγός θα αποτελέσει ένα χρήσιμο εργαλείο για όλους του υπαλλήλους της Επιτροπής που ενέχονται στη διαμόρφωση πολιτικών. Η ανάπτυξη ειδικών γνώσεων όσον

²² Ψήφισμα του ΕΚ Α4-0251/97 (παρ. 43 και 45) σχετικά με την ανακοίνωση της Επιτροπής: "Ενσωμάτωση της ισότητας των ευκαιριών μεταξύ των γυναικών και των ανδρών στο σύνολο των κοινοτικών πολιτικών και στόχων" - "mainstreaming" COM (96) 67 τελικό.

αφορά το φύλο στις υπηρεσίες θα διευκόλυne τη χρήση του. Η εξωτερική γνωμοδότηση ειδικών μπορεί να είναι χρήσιμη σε μερικές περιπτώσεις. Μια βάση δεδομένων ή κατάλογος εμπειρογνομόνων σε ζητήματα φύλου θα μπορούσε να συνταχθεί από κάθε ΓΔ.

1.4.2 Θέσπιση διαδικασιών επαλήθευσης ως προς την ένταξη της διάστασης του φύλου.

Η επαλήθευση ως προς την ένταξη της διάστασης του φύλου σημαίνει πως πριν από τη λήψη οποιασδήποτε απόφασης έχει αξιολογηθεί ο αντίκτυπος στο φύλο (gender impact assessment). Αυτό βασίζεται στην ιδέα της εξασφάλισης ότι δεν θα προτείνεται καμιά πολιτική που θα μπορούσε να έχει αρνητικό αποτέλεσμα στο συνολικό στόχο της ισότητας μεταξύ των φύλων. Ο μακροπρόθεσμος στόχος θα ήταν όλες οι νομοθετικές προτάσεις και άλλα έγγραφα πολιτικής της Επιτροπής να "ελέγχονται" εκ των προτέρων. Κάθε ΓΔ θα χρειαστεί μια διαδικασία για την εσωτερική αυτή επαλήθευση. Όποτε η εξέταση αυτή θα έχει αρνητικό αποτέλεσμα - για παράδειγμα, εάν η σχέση του φύλου δεν έχει συνεκτιμηθεί ή ληφθεί δεόντως υπόψη -, η πρόταση θα επιστρέφεται στην υπεύθυνη υπηρεσία για αναθεώρηση: όπου αυτό κρίνεται απαραίτητο, θα πρέπει να ανατίθεται σε εξωτερικούς εμπειρογνώμονες για γνωμοδότηση. Θα χρειαστεί μια κατάρτιση των υπαλλήλων οι οποίοι θα είναι υπεύθυνοι για την επαλήθευση του κατά πόσον η διάσταση του φύλου έχει ενταχθεί σε όλες τις προτάσεις πολιτικής ώστε να διευκολυνθούν στην επιτέλεση των καθηκόντων τους.

1.4.3 Ανάπτυξη εξειδικευμένων γνώσεων όσον αφορά το φύλο στο εσωτερικό των ΓΔ.

Η κατάρτιση στην ανάλυση με βάση το φύλο και την εκτίμηση του αντίκτυπου για την ισότητα μεταξύ των φύλων θα οργανωθεί εντός του 1998 από την ΓΔ ΙΧ για τα άτομα κλειδιά όπως τους υπαλλήλους που είναι αρμόδιοι για την ένταξη της διάστασης της ισότητας των φύλων και/ή τους βοηθούς τους. Ο στόχος θα είναι να διευκολυνθεί ο εντοπισμός της συνάφειας με τη διάσταση του φύλου, να εισαχθούν γνώσεις αναφορικά με τις σχέσεις των δύο φύλων και πολιτικών ισότητας των ευκαιριών καθώς και να αναπτυχθεί η κατανόηση του αντίκτυπου των γενικών πολιτικών στις σχέσεις μεταξύ των φύλων και στην ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών. Κάθε ΓΔ ίσως χρειαστεί παραπάνω από έναν ειδικό όσον αφορά το φύλο. Ελπίζεται η κατάρτιση αυτή να δώσει ένα αποτέλεσμα πολλαπλασιαστικού χαρακτήρα. Ο μακροπρόθεσμος στόχος είναι να διευκολυνθούν όλοι οι υπάλληλοι που εργάζονται για την εκπόνηση και την εφαρμογή/αξιολόγηση πολιτικών ώστε να εκτιμούν την συνάφεια με την ισότητα των φύλων και να συνεισφέρουν στη διαμόρφωση κοινοτικών πολιτικών ευαισθητοποιημένων ως προς το φύλο.

Μέρος 2. ΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ: ΕΠΙΤΕΥΓΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ

Παρακάτω εξετάζεται ο βαθμός στον οποίο τα θέματα που αφορούν το φύλο μπορεί να θεωρηθεί ότι έχουν ενταχθεί στις προτεραιότητες του Προγράμματος Εργασίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το 1998²³. Ύστερα από τον κατάλογο των επιτευγμάτων, καταρτίστηκε κατάλογος τομέων και προτεραιοτήτων πολιτικής στα σημεία εκείνα που ενδεχομένως χρειάζονται μεγαλύτερη προσοχή στη συνεκτίμηση της οπτικής του φύλου.

2.1 Τα επιτεύγματα της πολιτικής

2.1.1 "Απασχόληση: να ενεργήσουμε από κοινού"²⁴

- Στις κατευθυντήριες γραμμές για τις πολιτικές των κρατών μελών για την απασχόληση που εγκρίθηκαν από το Συμβούλιο το Δεκέμβριο του 1997, η ισότητα των ευκαιριών για γυναίκες και άνδρες αποτελεί έναν από τους τέσσερις βασικούς πυλώνες. Η διάσταση της ισότητας των ευκαιριών θα αποτελέσει επίσης πιθανά αναπόσπαστο κομμάτι της εφαρμογής και αξιολόγησης αποτελεσμάτων στους άλλους τρεις πυλώνες. Η εφαρμογή των κατευθυντήριων γραμμών για την απασχόληση από τα κράτη μέλη θα αναθεωρείται ετησίως από την Επιτροπή και το Συμβούλιο. Λεπτομερής ανάλυση των σημερινών πολυετών προγραμμάτων για την απασχόληση των κρατών μελών αποκάλυψε ότι πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στην ισότητα των ευκαιριών στο μέλλον. Η αυξημένη έμφαση στην ισότητα των ευκαιριών στις νέες κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση είναι αποτέλεσμα αυτής της ανάλυσης.
- Η ισότητα των ευκαιριών για τις γυναίκες και τους άνδρες προωθήθηκε στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου από το 1993, με ιδιαίτερη έμφαση: στους τομείς όπου υπάρχει χαμηλή εκπροσώπηση των γυναικών· στις γυναίκες χωρίς επαγγελματικά προσόντα και στις γυναίκες που επιστρέφουν στην αγορά εργασίας. Ανάμεσα στα συγκεκριμένα μέτρα για τις γυναίκες υπάρχουν διάφορα είδη κατάρτισης, μαθητεία, επιδόματα απασχόλησης και επιδοτήσεις για την πρόσληψη, προώθηση της ανάληψης επιχειρηματικών δραστηριοτήτων από γυναίκες, δια βίου μάθηση σε ΜΜΕ, καθοδήγηση, υπηρεσίες παροχής συμβουλών, υπηρεσίες εύρεσης εργασίας και σε μερικές χώρες παιδική μέριμνα και άλλα μέτρα με στόχο τη διευκόλυνση του συνδυασμού οικογενειακών και επαγγελματικών ευθυνών. Τα κράτη μέλη είτε επέλεξαν μια προσέγγιση ένταξης της διάστασης της ισότητας των φύλων είτε υιοθέτησαν ειδικά μέτρα για την ισότητα των ευκαιριών.
- Ο ρόλος του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου στο πλαίσιο των αναθεωρημένων Διαρθρωτικών Ταμείων θα έχει ως σημείο εκκίνησης το νέο κεφάλαιο για την απασχόληση της συνθήκης του Άμστερνταμ και των κατευθυντήριων γραμμών των κρατών μελών για την απασχόληση. Στο πλαίσιο της πρότασης για ένα νέο κανονισμό μετά το 2000 οι δραστηριότητες του ΕΚΤ προβλέπεται να επικεντρωθούν σε 5 τομείς

²³ Το πρόγραμμα εργασίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το 1998. Οι πολιτικές προτεραιότητες (COM (97)517 τελικό) της 15ης Οκτωβρίου 1997.

²⁴ Όλες οι επικεφαλίδες με πλαγιότιτλους του κεφ. 2 έχουν αντιγραφεί από το πρόγραμμα εργασίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το 1998.

πολιτικής²⁵ που περιλαμβάνουν τη βελτίωση της συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας, την ανάπτυξη της επαγγελματικής σταδιοδρομίας, την πρόσβαση σε νέες ευκαιρίες εργασίας, την ανάληψη επιχειρηματικών πρωτοβουλιών και την κάθετη και οριζόντια εξάλειψη των διακρίσεων στην αγορά εργασίας. Επιπλέον, η προσέγγιση ένταξης της διάστασης του φύλου θα εφαρμόζεται σε όλα τα πεδία πολιτικής. Για τη διευκόλυνση της εφαρμογής αυτής της διπλής πρακτικής οι υπηρεσίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής προετοιμάζουν τα απαραίτητα εργαλεία και κατάρτιση.

- Στην πρόταση της Επιτροπής για ένα νέο κανονισμό του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης (ERDF) η προώθηση της ισότητας μεταξύ γυναικών και ανδρών προβλέπεται και θα δοθεί προτεραιότητα στη δημιουργία επιχειρήσεων και το συνδυασμό επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής.
- Η έκθεση του 1997 "Απασχόληση στην Ευρώπη" ασχολήθηκε με διάφορα ζητήματα που αφορούν την προώθηση της ισότητας των ευκαιριών για γυναίκες και άνδρες και τη μείωση της γυναικείας ανεργίας καθώς και σχετικά με τη συνέχεια που πρέπει να δοθεί στις συστάσεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου (του Έσσεν). Το θέμα της ισότητας των ευκαιριών πραγματεύονται επίσης οι ετήσιοι "Συνοπτικοί πίνακες" που εκπονούνται σε συνεργασία με το Ευρωπαϊκό Παρατηρητήριο για την Απασχόληση, οι οποίοι κάνουν μια επισκόπηση όλων των εθνικών πολιτικών και μέτρων για την αγορά εργασίας.
- Το Πράσινο βιβλίο για τη Σύμπραξη για μια νέα **οργάνωση της εργασίας**²⁶ εξετάζει την ένταξη της οπτικής της ισότητας των ευκαιριών και τον τρόπο προσαρμογής της κοινωνικής υποδομής για την προώθηση ενός καλύτερου συνδυασμού επαγγελματικών και οικογενειακών ευθυνών. Η Επιτροπή και η Λουξεμβουργιανή προεδρία συνδιοργάνωσαν διάσκεψη τον Οκτώβριο του 1997 για την ένταξη της ισότητας των ευκαιριών στην οργάνωση της εργασίας. Τα θέματα αυτά θα αναπτυχθούν περαιτέρω το επόμενο έτος.
- Στο πλαίσιο του **κοινωνικού διαλόγου** οι σημαντικότερες πρόσφατες εξελίξεις είναι οι συμφωνίες πλαίσιο που οδηγούν στις οδηγίες σχετικά με τη γονική άδεια²⁷ και τη μερική απασχόληση²⁸. Οι στόχοι της οδηγίας σχετικά με τη μερική απασχόληση είναι η αποφυγή κάθε τύπου διάκρισης έναντι των εργαζόμενων με μερική απασχόληση, η βελτίωση της ποιότητας της μερικής απασχόλησης και η διευκόλυνση της ανάπτυξης της μερικής απασχόλησης σε εθελοντική βάση συνεισφέροντας έτσι σε μια ευέλικτη οργάνωση του χρόνου εργασίας. Υπό αυτή την άποψη θα είναι σημαντικό να ενθαρρυνθεί μια πιο ισότιμη κατανομή της μερικής απασχόλησης μεταξύ γυναικών και ανδρών προκειμένου να αποφευχθεί η περαιτέρω ενίσχυση των οικονομικών ανισοτήτων μεταξύ γυναικών και ανδρών.

Ο κοινωνικός διάλογος επιλέχθηκε ως μια από τις πολιτικές της ΓΔ V για προσεκτική εξέταση σε συνδυασμό με το πειραματικό πρόγραμμα της ΓΔ αυτής για την ένταξη της διάστασης του φύλου. Η Επιτροπή υποστηρίζει τον κοινωνικό διάλογο που σχετίζεται με την ισότητα των δύο φύλων και σε κλαδικό επίπεδο, εκπονώντας μελέτες και οργανώνοντας

²⁵ δυναμική πολιτική της αγοράς εργασίας, προώθηση της κοινωνικής ένταξης, διά βίου μάθηση, αντιμετώπιση και διευκόλυνση των οικονομικών και κοινωνικών αλλαγών και ισότητα των ευκαιριών μεταξύ ανδρών και γυναικών.

²⁶ "Σύμπραξη για μια νέα οργάνωση της εργασίας" (COM (97) 128 τελικό).

²⁷ Οδηγία του Συμβουλίου 96/34/ΕΚ της 3ης Ιουνίου 1996 σχετικά με τη συμφωνία-πλαίσιο για τη γονική άδεια που συνήφθη από την UNICE, το CEEP και την ETUC.

²⁸ Οδηγία του Συμβουλίου 97/81/ΕΚ της 15ης Δεκεμβρίου 1997 σχετικά με τη συμφωνία-πλαίσιο για την εργασία μερικής απασχόλησης που συνήφθη από την UNICE, το CEEP και την CES

συνέδρια. Στο πλαίσιο του μεσοπρόθεσμου κοινοτικού προγράμματος δράσης για την ισότητα των ευκαιριών μεταξύ γυναικών και ανδρών ενθαρρύνεται η συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων και οργανώθηκε ενημερωτική συνάντηση στις Βρυξέλλες στις 5 Φεβρουαρίου του 1998 με την UNICE, την ETUC και το CEEP - οργανώσεις των εργοδοτών και των εργαζομένων σε επίπεδο Ένωσης - με στόχο την ενθάρρυνση κοινών προτάσεων για δραστηριότητες υπέρ της ισότητας των ευκαιριών. Εκπονήθηκε μελέτη με τίτλο "Women's working conditions in different sectors of the European economy"²⁹ εστιάζοντας στο θέμα του συνδυασμού επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής με στόχο την τόνωση του κλαδικού κοινωνικού διαλόγου.

- Η δημογραφική έκθεση του 1997³⁰ ανέπτυξε μια ολοκληρωμένη ανάλυση σχετικά με την ανανέωση του εργαζόμενου πληθυσμού. Οι δημογραφικές συνέπειες μαζί με τις διαφορές μεταξύ των δύο φύλων όσον αφορά την οικονομική δραστηριότητα τονίζονται ξεκάθαρα. Σε αυτό το πλαίσιο, ξεκίνησε μια μελέτη σχετικά με το μέλλον της προσφοράς εργασίας στην Ευρώπη, η οποία επικεντρώνεται στη δυνατότητα αύξησης του ποσοστού συμμετοχής των γυναικών στον οικονομικά ενεργό πληθυσμό³¹.
- Η ανακοίνωση της Επιτροπής, το 1997, σχετικά με τον εκσυγχρονισμό και τη βελτίωση της κοινωνικής προστασίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, τονίζει την ανάγκη διαμόρφωσης της κοινωνικής προστασίας ώστε να γίνει πιο φιλική προς την απασχόληση και να προσαρμοστεί στην ισόρροπη συμμετοχή των δύο φύλων στην επαγγελματική ζωή και στις αλλαγές στις οικογενειακές δομές³².
- Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε έκθεση³³ σχετική με την κατάσταση της υγείας των γυναικών στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα, συνδέοντας την υγεία των γυναικών μεταξύ άλλων με κοινωνικοοικονομικούς παράγοντες που επηρεάζουν ιδιαίτερα τις γυναίκες. Όπως απαιτείται από την οδηγία 92/85/ΕΟΚ εκπονούνται κατευθυντήριες γραμμές για την αξιολόγηση των χημικών, φυσικών, βιολογικών ουσιών και βιομηχανικών επεξεργασιών που θεωρείται ότι θέτουν σε κίνδυνο την ασφάλεια και υγεία των εγκύων υπαλλήλων, των υπαλλήλων που έχουν πρόσφατα γεννήσει ή είναι θηλάζουσες. Έκθεση της Επιτροπής σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας για τις έγκυες υπαλλήλους (92/85) θα δημοσιευτεί το 1998.

2.1.2 " Το ευρώ: στην τελική ευθεία"

- Από το 1996, η Επιτροπή έχει ξεκινήσει την οργάνωση ενός προγράμματος ανακοινώσεων σχετικά με το ευρώ, ως τμήμα του προγράμματος PRINCE/των ενεργειών ενημέρωσης κατά προτεραιότητα. Το πρόγραμμα αυτό στοχεύει σε όλο το κοινωνικό σύνολο, συμπεριλαμβανομένων των καταναλωτών, και κατά συνέπεια ευνοεί τις γυναίκες τουλάχιστον στον ίδιο βαθμό με τους άνδρες. Ορισμένες από τις ενέργειες αναλήφθηκαν με στόχο την αρμονική μετάβαση στο ευρώ. Για παράδειγμα, η Επιτροπή θα προβεί σε συστάσεις σχετικά με την ορθή χρέωση των τραπεζικών εξόδων και με την αναγραφή διπλών τιμών, πράγμα που θα βοηθήσει στην εξοικείωση με το ευρώ. Δύο συνέδρια με τίτλο "Το ευρώ και οι γυναίκες" και

²⁹ Μελέτη συγκέντρωσης πληροφοριών που συγκέντρωσε η Ecotec-research and Consulting Ltd.

³⁰ Δημογραφική έκθεση 1997 COM (97) 361 τελικό της 9ης Ιουλίου 1997.

³¹ "The future of European labour supply" των Jill Rubery και Mark Smith, European Work and Employment Centre, Manchester School of Management, UMIST November 1997.

³² COM (97) 102 τελικό.

³³ Έκθεση στο Συμβούλιο, στο ΕΚ, στην Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών της 22ας Μαΐου 1997 (COM (97) 224 τελικό).

"Γυναίκες-Ευρώπη-Ενημέρωση" πραγματοποιήθηκαν πρόσφατα στην Ιταλία και τη Γαλλία αντίστοιχα. Μια έκδοση με τίτλο *"Γυναίκες και ΟΝΕ: Ενημέρωση, εμπειρία και προοπτικές"* συγχρηματοδοτήθηκε από την αντιπροσωπεία της Φινλανδίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

2.1.3 *"Πρόγραμμα δράσης Agenda 2000: να αρχίσουμε τις μεταρρυθμίσεις"*

"Για την αρμονική λειτουργία της ενιαίας αγοράς"

- Εκπονήθηκε μελέτη σχετικά με τον αντίκτυπο της ενιαίας αγοράς στην ανάπτυξη της γυναικείας απασχόλησης³⁴. Σύμφωνα με τα συμπεράσματα της μελέτης αυτής χρειάζονται δυναμικές πολιτικές για την προώθηση του ίσου καταμερισμού εργασίας και οικογενειακών ευθυνών μεταξύ γυναικών και ανδρών ώστε οι περικοπές στις δημόσιες δαπάνες που οφείλονται στις πολιτικές οικονομικής σύγκλισης στα κράτη μέλη, ο αυξανόμενος ανταγωνισμός, η πρόσθετη πίεση στους μισθούς και στα κοινωνικά κριτήρια και η κατάργηση νομοθετικών ρυθμίσεων στην εργασία να μην πλήττουν τις γυναίκες σκληρότερα απ' ό,τι τους άνδρες.

Εγκρίθηκε ανακοίνωση της Επιτροπής με τίτλο *"Σχέδιο δράσης για την ελεύθερη διακίνηση των εργαζομένων"*³⁵ η οποία πραγματεύεται την ισόρροπη συμμετοχή των φύλων στην αγορά εργασίας και προσφέρει μια αποτίμηση του αντίκτυπου της ελεύθερης διακίνησης στις οικογένειες και τα παιδιά των εργαζομένων.

"Μια ανταγωνιστική οικονομία που ευνοεί την ανάπτυξη"

Η προώθηση της ανάληψης επιχειρηματικών πρωτοβουλιών από γυναίκες εντάσσεται ως στόχος του τρίτου πολυετούς προγράμματος για τις **μικρομεσαίες επιχειρήσεις**³⁶ (ΜΜΕ) στην Ευρωπαϊκή Ένωση (1997-2000). Μεταξύ των θεμάτων που θίχτηκαν περιλαμβάνεται η πρόσβαση των γυναικών επιχειρηματιών στη χρηματοδότηση και κατάρτιση. Η έκθεση για το 1996 του Ευρωπαϊκού Παρατηρητηρίου για τις ΜΜΕ καταλήγει σε κάποια συμπεράσματα όσον αφορά τον τρόπο με τον οποίο μπορεί να βελτιωθεί η εκπροσώπηση και η κατάσταση των γυναικών επιχειρηματιών και των συμβοηθούτων συζύγων των αυτοαπασχολούμενων. Τονίζεται έντονα η ανάγκη ανάπτυξης στατιστικών όσον αφορά και τις δύο αυτές κατηγορίες με στόχο να διευκολυνθεί η Επιτροπή στο να θεμελιώσει την πολιτική της ισότητας των δύο φύλων σε μια ορθή στατιστική ανάλυση της κατάστασης. Όσον αφορά τις συμβοηθούσες συζύγους, τονίζεται η ανάγκη δέουσας παροχής κοινωνικής ασφάλισης και μεταρρυθμίσεων της σχετικής νομοθεσίας.

"Τομείς του μέλλοντος"

Τα κοινοτικά προγράμματα στους τομείς της **εκπαίδευσης, κατάρτισης και νεολαίας** έχουν μακρά παράδοση στην προώθηση της ισότητας των ευκαιριών μεταξύ γυναικών και ανδρών και η πτυχή αυτή ενισχύθηκε περαιτέρω τα τελευταία χρόνια όπως επιβεβαιώνεται και παραπάνω στην παράγραφο 1.1. Οι νέες γυναίκες μορφώνονται συνεχώς εξίσου με, ή

³⁴ V/1734/96

³⁵ COM (97) 586 τελικό.

³⁶ Απόφαση του Συμβουλίου της 9ης Δεκεμβρίου 1996.

περισσότερο από τους άνδρες και οι δυνατότητές τους θα πρέπει να χρησιμοποιούνται πλήρως. Ωστόσο είναι απαραίτητο να γίνει μια προσπάθεια βελτίωσης της πρόσβασης των γυναικών στις ευκαιρίες και τα οφέλη που προσφέρονται από τη νέα τεχνολογία και την **κοινωνία των πληροφοριών**. Ένας από τους στόχους της ανακοίνωσης της Επιτροπής για την "κοινωνική διάσταση και την επίδραση στην αγορά εργασίας της κοινωνίας των πληροφοριών: πρώτα ο άνθρωπος-τα επόμενα βήματα"³⁷ είναι να αυξηθεί η ευαισθητοποίηση σχετικά με τη διάσταση του φύλου. Η χρήση της νέας τεχνολογίας τείνει να παρουσιάζει διακρίσεις όσον αφορά το φύλο, με τις γυναίκες να αποτελούν την πλειοψηφία των κατ' οίκον εργαζομένων και τηλεεργαζομένων με απλές και χαμηλά αμειβόμενες εργασίες³⁸. Περαιτέρω έρευνα σε αυτόν καθώς και σε συνδεδεμένους τομείς πραγματοποιείται σήμερα από το Institute for Prospective Technological Studies (JRC). Η Επιτροπή θα ξεκινήσει διαβούλευση με τους κοινωνικούς εταίρους σχετικά με την πιθανή ανάγκη για κοινοτική δράση στον τομέα της προστασίας των τηλεεργαζομένων, η πλειοψηφία των οποίων είναι γυναίκες. Θα γίνει περαιτέρω έρευνα σχετικά με τις συνθήκες εργασίας των τηλεεργαζομένων.

Οργανώθηκαν κάποιες δραστηριότητες σχετικά με την ευαισθητοποίηση των γυναικών στις ευκαιρίες που προσφέρει η κοινωνία των πληροφοριών. Διάφορα προγράμματα που αφορούσαν θέματα με επίκεντρο τις γυναίκες σε σχέση με την κοινωνία των πληροφοριών και την επαγγελματική ζωή θεσπίστηκαν το 1997. Εκφράστηκαν ανησυχίες από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο³⁹ ότι οι στόχοι της έρευνας σχετικά με το φύλο δεν εκφράζονται ρητά ανάμεσα στις προτεραιότητες της πρότασης για ένα πέμπτο πρόγραμμα-πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Κοινότητας σχετικά με την έρευνα, την τεχνολογική ανάπτυξη και τις δραστηριότητες επίδειξης (1998-2002). Η τροποποιημένη πρόταση που ενέκρινε η Επιτροπή στις 14.01.98 (COM (98) 5 τελικό) αφορά την ανησυχία αυτή και δηλώνει σε κάποιο σημείο της ότι η κοινοτική πολιτική για την ισότητα των ευκαιριών πρέπει να συνεκτιμηθεί στην εφαρμογή του Πέμπτου Προγράμματος Πλαισίου.

Με στόχο την προώθηση της ισότητας των ευκαιριών μεταξύ των δύο φύλων στην έρευνα η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα συγκαλέσει διάσκεψη με θέμα "Γυναίκες και Επιστήμη" στις Βρυξέλλες στις 28 και 29 Απριλίου 1998 σε συνεργασία με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Πέρα από την προώθηση της ισότητας των ευκαιριών μεταξύ των δύο φύλων στον τομέα της έρευνας όπου παραδοσιακά οι γυναίκες δεν εκπροσωπούνται αρκετά, υπάρχουν δύο συγκεκριμένοι λόγοι για τους οποίους θα πρέπει να επιδιωχθεί μεγαλύτερη συμμετοχή των γυναικών στον τομέα της έρευνας στην Ευρώπη:

- τα οφέλη που θα προέλθουν από την εκμετάλλευση του τεράστιου δυναμικού του μισού πληθυσμού όσον αφορά την έρευνα και την επιστημονική αρτιότητα·
- η σημαντική συμβολή των γυναικών, δεδομένης της προοδευτικά αυξανόμενης τάσης εστίασης της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των κρατών μελών στην έρευνα για πολιτικές αντιμετώπισης οικονομικών και κοινωνικών αναγκών.

"Προσαρμογή με σκοπό τη μεγαλύτερη πρόοδο"

³⁷ COM (97) 390

³⁸ V/641/96 "Τηλεεργασία και φύλο"

³⁹ Γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 24ης Σεπτεμβρίου 1997 από την Επιτροπή για τα Δικαιώματα της Γυναίκας στην Επιτροπή Έρευνας, Τεχνολογικής Ανάπτυξης και Ενέργειας.

Η ισότητα των ευκαιριών μεταξύ των δύο φύλων έχει ως ένα βαθμό ήδη ενταχθεί στην **οικονομική και κοινωνική συνοχή** της Κοινότητας, καθώς υπήρξε σαφής στόχος των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών Ταμείων από το 1993. Η ισότητα των ευκαιριών μεταξύ των δύο φύλων εντάχθηκε το 1996 στις κατευθυντήριες γραμμές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την προσαρμογή των προγραμμάτων των Διαρθρωτικών Ταμείων (ως τα τέλη του 1999) στη δεύτερη φάση του προγραμματισμού του στόχου 2, και εντάχθηκε επίσης από τότε στους στόχους 1, 5β καθώς και σε 6 προγράμματα. Η υποστήριξη της δημιουργίας και ανάπτυξης ΜΜΕ και συνεταιρισμών από γυναίκες αποτελεί μέλημα. Υπό αυτό το πρίσμα, μεταξύ των κεντρικών θεμάτων είναι κέντρα διάθεσης πόρων για γυναίκες, γυναίκες σε ρόλο παικτών στην περιφερειακή ανάπτυξη και οι γυναίκες σε σχέση με την ανάπτυξη επιχειρηματικών δραστηριοτήτων. Αναπτύσσονται κριτήρια αξιολόγησης και ένας νέος μηχανισμός παρακολούθησης της ένταξης της διάστασης της ισότητας των ευκαιριών στις παρεμβάσεις των Διαρθρωτικών Ταμείων με σκοπό τη θέσπιση ενός πλαισίου για μια έκθεση παρακολούθησης, περιλαμβάνοντας δείκτες επιτυχίας. Ένας οδηγός εσωτερικής αξιολόγησης για τους διευθυντές προγράμματος των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών Ταμείων θα είναι έτοιμο ως το καλοκαίρι του 1998.

Διάσκεψη ευρωπαϊκού επιπέδου σχετικά με τα "Διαρθρωτικά Ταμεία και την Ισότητα των ευκαιριών" θα συνδιοργανωθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τις πορτογαλικές αρχές το Σεπτέμβριο του 1998 η οποία θα επικεντρώνεται στα εξής:

- στην κατάσταση των εξελίξεων σχετικά με την εφαρμογή των Διαρθρωτικών Ταμείων,
- στην εκπόνηση εκτιμήσεων (μελετών και αξιολογήσεων σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο),
- στην υπό εξέλιξη μεταρρύθμιση των διαρθρωτικών πολιτικών.

Η συνέχεια που δόθηκε στη δέσμευση του Συμβουλίου της Μαδρίτης για την ισότητα των ευκαιριών, η νέα συνθήκη του Άμστερνταμ και η απόφαση του Συμβουλίου της 2ας Δεκεμβρίου 1996⁴⁰, καλούσαν στο σύνολό τους την Επιτροπή και τα κράτη μέλη να καταβάλλουν συνεχείς, έντονες και αποφασιστικές προσπάθειες για την ένταξη της αρχής της ισότητας των ευκαιριών μεταξύ των δύο φύλων σε ενέργειες που υποστηρίζονται από τα Διαρθρωτικά Ταμεία. Στην προετοιμασία της πρότασης για τον **νέο Γενικό Κανονισμό** ένας από τους στόχους είναι η εξάλειψη των ανισοτήτων και η προώθηση της ισότητας των δύο φύλων στην οικονομική και κοινωνική δραστηριότητα μέσω μιας προσέγγισης ένταξης της διάστασης του φύλου. Η στρατηγική αυτή θα σχεδιαστεί κατά τρόπον ώστε να διαπερνά το σύνολο της διαδικασίας εφαρμογής, από τη φάση προγραμματισμού ως τη φάση της υποβολής εκθέσεων. Πιθανόν να χρειάζονται επιπλέον ειδικές δράσεις για τις γυναίκες ή τους άνδρες ώστε να αποκατασταθούν ορισμένες διακρίσεις.

Σε όλα τα επίπεδα και στάδια της διαδικασίας θα απαιτείται αξιολόγηση και αναφορά σχετικά με τους στόχους της ισότητας μεταξύ των δύο φύλων - περιλαμβανομένης της συλλογής και χρήσης στοιχείων κατά φύλο και κοινά συμφωνημένων δεικτών. Σε όλες τις φάσεις της λήψης αποφάσεων ο στόχος είναι να υπάρχει μια ισόρροπη συμμετοχή γυναικών και ανδρών και να εξασφαλιστεί η δέσμευση των αρμόδιων αρχών και φορέων για την προώθηση της ισότητας των δύο φύλων.

⁴⁰ Ψήφισμα του Συμβουλίου για την ένταξη της ισότητας των ευκαιριών ανδρών και γυναικών στα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά Ταμεία (96/C 386/1).

Στον αγροτικό τομέα, η θέση των γυναικών ως αγροτισσών ή συμβοηθούντων συζύγων αγροτών αναλύθηκε και ξεκίνησε μελέτη σχετικά με την αμοιβή των γυναικών στον τομέα αυτό. Μεταξύ διαφόρων ενημερωτικών συναντήσεων και ενεργειών με σκοπό την αύξηση της ευαισθητοποίησης διοργανώθηκε στις Βρυξέλλες το Σεπτέμβριο του 1996 Ευρωπαϊκή Διάσκεψη των γυναικών αγροτισσών στην οποία συμμετείχε ο Επίτροπος Fischler και το Συμβούλιο των υπουργών γεωργίας και περιλάμβανε εργαστήρια διαμόρφωσης πολιτικής και εκθέσεις. Στο πλαίσιο των προγραμμάτων αγροτικής ανάπτυξης πραγματοποιήθηκε εκπαίδευση των γυναικών στις νέες τεχνολογίες, στην καινοτομία και στις δημόσιες σχέσεις. Πολλά προγράμματα ξεκίνησαν από γυναίκες υπό την πρωτοβουλία LEADER στους τομείς του τουρισμού, των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, των προϊόντων χειροτεχνίας και των τοπικών προϊόντων. Η ως τώρα εμπειρία από τα διάφορα προγράμματα αγροτικής ανάπτυξης δείχνει ότι η συμμετοχή των γυναικών είναι μεγάλης σημασίας για την επιτυχία των κοινοτικών πολιτικών αγροτικής ανάπτυξης. Η προκήρυξη μειοδοτικού διαγωνισμού 20 εκατομμυρίων ECU για πειραματικά σχέδια και σχέδια επίδειξης με στόχο την ενθάρρυνση και ανάπτυξη του ρόλου των γυναικών σε αγροτικές περιοχές τονίζει τη δέσμευση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την εξασφάλιση μεγαλύτερης συμμετοχής των γυναικών.

Η σημασία της ισότητας των ευκαιριών τονίστηκε επίσης κατά τη μεσοπρόθεσμη αξιολόγηση των προγραμμάτων αγροτικής ανάπτυξης των Διαρθρωτικών Ταμείων. Στον τομέα της αλιείας ξεκίνησε πειραματικό πρόγραμμα το 1997 υπέρ της αλιείας μικρής κλίμακας στις παραθαλάσσιες περιοχές. Ένα περίπου 50 τοις εκατό των προτάσεων για σχέδια και των επιλεγμένων σχεδίων που αφορούσαν τη δημιουργία επιχειρήσεων ή την "κοινωνική οικονομία" (συνεταιρισμούς, ενώσεις, κλπ.), εκπαιδευτικές δραστηριότητες και ανταλλαγή εμπειριών σχετικά με τις καλύτερες πρακτικές, συνδέεται με τις συζήτους των αλιέων.

2.1.4 "Η Ένωση στον κόσμο: να επιβεβαιώσουμε τη θέση και το ρόλο της".

Η προώθηση και διαφύλαξη της ισότητας των ευκαιριών γυναικών και ανδρών αποτελεί μέρος μιας ολοκληρωμένης προσέγγισης στις εξωτερικές σχέσεις, περιλαμβάνοντας τη διάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και τη συνεργασία για την ανάπτυξη. Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα έχει δεσμευτεί από παλαιά για την προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών, και έχει συμμετάσχει σε διάφορα διεθνή φόρα υποστηρίζοντας την αρχή της έλλειψης διακρίσεων και της ισότητας όλων των ανθρώπων. Η θέση αυτή είναι σύμφωνη με το Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών και με τις αρχές της Ενιαίας Διακήρυξης των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων καθώς και άλλων διεθνών και περιφερειακών οργάνων προάσπισης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και με τη διακήρυξη της Παγκόσμιας Διάσκεψης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα που έγινε το 1993 στη Βιέννη ότι τα θεμελιώδη δικαιώματα των γυναικών και των κοριτσιών αποτελούν αναφαίρετο, συστατικό και αδιαχώριστο τμήμα των γενικών δικαιωμάτων του ανθρώπου. Η αρχή αυτή ενέπνευσε τη στάση της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατά την 4η Παγκόσμια Διάσκεψη για τις Γυναίκες, που έγινε το 1995 στο Πεκίνο. Η ανακοίνωση της Επιτροπής το Νοέμβριο του 1995 για την "Ευρωπαϊκή Ένωση και τις εξωτερικές όψεις των πολιτικών της για τα δικαιώματα του ανθρώπου"⁴¹ αποτέλεσε σημαντικό επίτευγμα και χρησιμεύει ως βάση για τις δραστηριότητες της Επιτροπής με στόχο την προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των γυναικών και των κοριτσιών. Η ανακοίνωση αυτή ανέφερε συγκεκριμένα τις γυναίκες μεταξύ των ευάλωτων

⁴¹ Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (COM (95) 567 τελικό): "Η Ευρωπαϊκή Ένωση και οι εξωτερικές όψεις της πολιτικής για τα δικαιώματα του ανθρώπου".

ομάδων που χρειάζονται ειδική προστασία, αλλά τόνισε επίσης τη δυνατότητα των γυναικών να παίξουν ένα ρόλο απαραίτητο στην προώθηση της αληθινής δημοκρατίας. Η ισότητα των ευκαιριών μεταξύ των δύο φύλων με ιδιαίτερη έμφαση στην αύξηση της εκπροσώπησης των γυναικών σε θέσεις λήψης αποφάσεων αποτελεί μέρος της πλειοψηφίας των διμερών και πολυμερών συζητήσεων και συμφωνιών στις οποίες έχει συμμετάσχει η Ευρωπαϊκή Ένωση. Η πρόοδος και η ισχυροποίηση των γυναικών αποτελούν κεντρικές έννοιες στις κοινοτικές πολιτικές της συνεργασίας για την ανάπτυξη και συνοδεύονται τόσο από μια προσέγγιση ένταξης της διάστασης του φύλου όσο και από ειδικές στοχοθετημένες δράσεις.

Ως μέρος των προσπαθειών της ΕΕ "να φέρει την ειρήνη, τη σταθερότητα και την ευημερία στην ευρωπαϊκή ήπειρο και στην υφήλιο γενικότερα", υποστηρίζονται σχέδια με στόχο τη συμμετοχή γυναικών στην ειρηνευτική διαδικασία στην περιοχή των Βαλκανίων. Υποστηρίζονται η συνάντηση διανοούμενων γυναικών από χώρες οι οποίες βρίσκονται σε εμπόλεμη κατάσταση με ευρωπαίους πολιτικούς και μέλη διεθνών οργανισμών και η δημιουργία δικτύων καθώς και η συζήτηση σχετικά με την επίλυση των διαφορών μέσω ειρηνικών διαδικασιών. Αντιμετωπίζονται επίσης και οι ανάγκες των γυναικών ως θυμάτων πολέμου και ένοπλης σύρραξης. Η ευαισθητοποίηση έναντι του φύλου λαμβάνει σταδιακά κεντρική θέση στις δραστηριότητες της Υπηρεσίας Ανθρωπιστικής Βοήθειας Ευρωπαϊκής Κοινότητας (ECHO).

Οι κοινοτικές δραστηριότητες καταπολέμησης της βίας που βασίζεται στην ανισότητα των δύο φύλων και **στο οργανωμένο έγκλημα**, όπως την σωματεμπορία, κυρίως όσον αφορά τη σεξουαλική εκμετάλλευση γυναικών και παιδιών, αναθεωρούνται στις προετοιμασίες της Κοινότητας για την 42η συνάντηση της Επιτροπής των Ηνωμένων Εθνών για τη θέση των γυναικών και την παρακολούθηση της εφαρμογής από τα ΗΕ της Παγκόσμιας Πλατφόρμας για Δράση που υιοθετήθηκε κατά την 4η Παγκόσμια Διάσκεψη για τις Γυναίκες στο Πεκίνο.

Αξίζει επίσης να γίνει μνεία στο πρόγραμμα STOP και στην πρωτοβουλία DAPHNE που τέθηκαν σε εφαρμογή από το πρόγραμμα TASK FORCE για τη Δικαιοσύνη και τις Εσωτερικές Υποθέσεις. Στο πλαίσιο αυτό, το πρόγραμμα STOP, ένα πολυετές πρόγραμμα (6,5 εκατομμύρια ECU για 5 έτη (1996-2000)) έχει ως στόχο να ενθαρρύνει την πρακτική συνεργασία μεταξύ των αρχών στα κράτη μέλη για δράση κατά της σωματεμπορίας και της σεξουαλικής εκμετάλλευσης των παιδιών. Χρηματοδοτεί δραστηριότητες που αφορούν δικαστές, εισαγγελείς, αστυνομικά τμήματα, αρμόδιους σε θέματα μετανάστευσης, δημόσιους υπαλλήλους και άλλες αρμόδιες δημόσιες υπηρεσίες. Η πρωτοβουλία DAPHNE η οποία επικεντρώνεται περισσότερο σε Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις παρά στις αρχές των κρατών μελών (3 εκατομμύρια ECU ετησίως το 1997 και το 1998) τονίζει περισσότερο την αποτροπή της βίας, την προστασία κατά της βίας και την αποκατάσταση των θυμάτων, περιλαμβανομένων αυτών που έχουν πέσει θύματα σωματεμπορίας.

2.2 Προκλήσεις στον τομέα της πολιτικής

Η επισκόπηση αυτή με βάση το Πρόγραμμα Εργασίας της Επιτροπής για το 1998 δείχνει ότι τα θέματα που αφορούν το φύλο έχουν ήδη, ως ένα βαθμό, ενταχθεί σε πολλές από τις πολιτικές προτεραιότητες για κοινοτική δράση το 1998. Η αυξημένη έμφαση στο θέμα του φύλου, κυρίως όσον αφορά την απασχόληση και τις διαρθρωτικές πολιτικές, στον τομέα των εξωτερικών πολιτικών και στην εσωτερική μεταρρύθμιση στη διοίκηση της Επιτροπής πρέπει να συνεχιστεί και μάλιστα να αναπτυχθεί και να επεκταθεί περαιτέρω. Η επισκόπηση

αποκαλύπτει από την άλλη πλευρά ότι απομένουν σημαντικά κενά - βασικές πολιτικές και τομείς που έχουν μείνει σχεδόν άθικτοι από την πολιτική της ένταξης της διάστασης του φύλου. Τα κενά αυτά θα χρειαστούν ιδιαίτερη προσοχή κατά το προσεχές έτος. Συμπερασματικά, παρατίθενται κάποιες πολιτικές οι οποίες χρίζουν ιδιαίτερης προσοχής από την άποψη της ισότητας των ευκαιριών:

2.2.1 Πολιτική της απασχόλησης και πολιτική της αγοράς εργασίας

- Πρέπει να δοθεί μια συνέχεια στα επιτεύγματα του τομέα της πολιτικής της απασχόλησης καθώς και να εξασφαλιστεί η πλήρης εφαρμογή του πυλώνα για την ισότητα των ευκαιριών των κατευθυντήριων γραμμών για την απασχόληση, καθώς και ότι η διάσταση της ισότητας των ευκαιριών εντάσσεται στην εφαρμογή και παρακολούθηση των άλλων τριών πυλώνων.
- Πρέπει να ενθαρρυνθεί ο ίσος καταμερισμός επαγγελματικών και οικογενειακών ευθυνών στα δύο φύλα ως μέρος των νέων σχεδίων προώθησης της μερικής απασχόλησης, της ευελιξίας και των νέων μορφών οργάνωσης της εργασίας.

2.2.2 Πολιτική συνοχής και περιφερειακές πολιτικές

Πρέπει να υπάρχει ετοιμότητα ώστε να εξασφαλιστεί ότι το κύρος της ισότητας των ευκαιριών στην υπό εξέλιξη μεταρρύθμιση των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών Ταμείων θα διαφυλαχθεί πλήρως και θα τεθεί σε λειτουργία κατά τη διαδικασία εφαρμογής, παρακολούθησης και αξιολόγησης.

2.2.3 Η ONE, το ευρώ και η ενιαία αγορά

Στο ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου⁴² σχετικά με την ανακοίνωση της Επιτροπής για την ενσωμάτωση της ισότητας των ευκαιριών μεταξύ των γυναικών και των ανδρών στο σύνολο των κοινοτικών πολιτικών και στόχων αναφέρεται ότι "η θέση και η κατάσταση των γυναικών στην κοινωνία πρέπει να συνεκτιμάται περισσότερο κατά την προώθηση πολιτικών υποστήριξης της ενιαίας αγοράς καθώς και πολιτικών υποστήριξης της ONE". Πρέπει να ληφθούν όλα τα απαραίτητα μέτρα για να εξασφαλιστεί ότι η ONE και η φορολογική ενοποίηση θα έχουν θετικό αντίκτυπο στην ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών.

Χρειάζεται να καταβληθεί μια προσπάθεια για να εξασφαλιστεί ότι η καθιέρωση μιας ενιαίας αγοράς που "ενισχύει την ανάπτυξη, την ανταγωνιστικότητα και την απασχόληση" δεν εμποδίζεται από ακαμψίες που προκαλούνται από τον καθιερωμένο επαγγελματικό διαχωρισμό στην αγορά απασχόλησης. Πρέπει να ληφθούν ειδικά μέτρα για την άρση του διαχωρισμού αυτού συγκεκριμένα με την προώθηση της διαφορετικότητας και της πλήρους χρησιμοποίησης των ικανοτήτων και δυνατοτήτων των γυναικών σε διοικητικές θέσεις και σε θέσεις λήψης αποφάσεων⁴³ τόσο στον δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό τομέα.

⁴² Ψήφισμα του ΕΚ Α4-0251/97 της 16ης Σεπτεμβρίου 1997 σχετικά με την ανακοίνωση της Επιτροπής COM (96) 67: "Ενσωμάτωση της ισότητας των ευκαιριών μεταξύ των γυναικών και των ανδρών στο σύνολο των κοινοτικών πολιτικών και στόχων", "Mainstreaming", παρ. 31.

⁴³ Πρβλ. Σύσταση του Συμβουλίου για την ισόρροπη συμμετοχή γυναικών και ανδρών στη διαδικασία λήψης αποφάσεων (96/694/ΕΕ).

Με βάση τις δημογραφικές αλλαγές που συνδέονται με τη γήρανση του ευρωπαϊκού πληθυσμού, η μελλοντική προσφορά εργασίας αποτελεί θέμα αυξανόμενης σπουδαιότητας⁴⁴. Στο πρόγραμμα εργασίας της Επιτροπής για το 1998 αναφέρεται ότι "οι υπάρχουσες φορολογικές ρυθμίσεις έχουν αρνητικό αποτέλεσμα στην απασχόληση" και ότι "η Επιτροπή θα προτείνει πρωτοβουλίες με στόχο τη σταδιακή αποκατάσταση αυτών των ελλείψεων". Θα ήταν σκόπιμο η εξατομίκευση της φορολόγησης να θεωρηθεί ως ένα κίνητρο για την απασχόληση. Καθώς οι γυναίκες σταδιακά αποκτούν τα ίδια, ή και περισσότερα, προσόντα από τους άνδρες, αυτό θα είχε ως αποτέλεσμα την αύξηση της δεξαμενής ειδικευμένου εργατικού δυναμικού και θα μπορούσε να βελτιώσει την ομαλή λειτουργία της ενιαίας αγοράς.

2.2.4 Πολιτική της έρευνας, νέες τεχνολογίες και η κοινωνία των πληροφοριών

Είναι ζωτικής σημασίας να μην αγνοηθούν οι γυναίκες στη διαδικασία της καλλιέργειας γνώσεων και δεξιοτήτων. Η πλήρης συμμετοχή των γυναικών είναι απαραίτητη στη διαμόρφωση μιας κοινωνίας των πληροφοριών που είναι ευαισθητοποιημένη σχετικά με την ισότητα των δύο φύλων και ευνοεί εξίσου γυναίκες και άνδρες. Η Κοινότητα χρηματοδοτεί διάφορες μεμονωμένες δραστηριότητες. Ωστόσο, οι άνδρες και η οπτική του αρσενικού φύλου επικρατεί στον τομέα αυτό. Οι γυναίκες εξακολουθούν να μην εκπροσωπούνται αρκετά στα υψηλότερα ακαδημαϊκά επίπεδα και στους τομείς της έρευνας και καινοτομίας. Χρειάζεται μια συνεκτική προσέγγιση όσον αφορά την ισότητα των δύο φύλων για την εφαρμογή του πέμπτου προγράμματος πλαισίου της Ευρωπαϊκής Κοινότητας όσον αφορά την έρευνα, την τεχνολογική ανάπτυξη και τις δραστηριότητες επίδειξης (1998-2000), καθώς και άλλες κοινοτικές ενέργειες του ίδιου τομέα. Πολύ σημαντικά οφέλη θα αντληθούν από την πλήρη εκμετάλλευση του δυναμικού γυναικών και ανδρών για την έρευνα και την επιστημονική εξέλιξη, με στόχο τον εμπλουτισμό και τη συνέργεια των συνδυασμένων οπτικών των δύο φύλων στην επιστημονική έρευνα και την ανάπτυξη και χρήση των νέων τεχνολογιών. Δεδομένης της αυξανόμενης τάσης επικέντρωσης των πολιτικών της ΕΕ και των κρατών μελών στην αντιμετώπιση των οικονομικών και κοινωνικών αναγκών, η συμβολή των γυναικών θα είναι καίριας σημασίας.

2.2.5 Η διαδικασία της διεύρυνσης

Υπάρχει έντονη ανάγκη συστηματικότερης αντιμετώπισης των απαιτήσεων καθώς και του αντίκτυπου της διαδικασίας της διεύρυνσης στην ισότητα των δύο φύλων. Το κοινοτικό κεκτημένο στον τομέα της ισότητας των ευκαιριών μεταξύ γυναικών και ανδρών πρέπει να ενταχθεί πλήρως στην εδραίωση της σημερινής προενταξιακής στρατηγικής. Η ισότητα μεταξύ των δύο φύλων πρέπει να αποκτήσει εμφανή θέση μέσω:

- της ένταξης μιας συνεκτίμησης της διάστασης του φύλου στα κυρίαρχα προγράμματα, συμπληρωματικά με τα μέσα που προορίζονται για στόχους που αφορούν συγκεκριμένα την ισότητα των ευκαιριών, όπου είναι απαραίτητο·

⁴⁴ Δημογραφική Έκθεση 1997 (COM (97) 361 τελικό) της 9ης Ιουλίου 1997. Βλ. επίσης Jill Rubery και Mark Smith "The future of European Labour supply", European Work and Employment Research Centre, Manchester School of Management, UMIST, November 1997.

- της ενθάρρυνσης συμμετοχής των υποψήφιων χωρών σε κοινοτικά προγράμματα που αφορούν την ισότητα των ευκαιριών για γυναίκες και άνδρες, συμπεριλαμβανομένου του μεσοπρόθεσμου προγράμματος δράσης για την ισότητα των ευκαιριών για γυναίκες και άνδρες (1996-2000).

2.2.6 Η Ευρώπη των πολιτών

Οι έρευνες του Ευρωβαρομέτρου αποκαλύπτουν ότι οι γυναίκες και οι άνδρες αντιλαμβάνονται με διαφορετικό τρόπο τα θέματα που αφορούν την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση. Σε γενικές γραμμές οι γυναίκες είναι πιο προβληματισμένες από τους άνδρες. Πρέπει να αναλυθεί η σημασία αυτών των διαφορών των δύο φύλων⁴⁵ με στόχο, εάν είναι απαραίτητο, την αναπροσαρμογή των κοινοτικών πολιτικών. Η ίση υποστήριξη από γυναίκες και άνδρες θα πρέπει να αποτελέσει γνώμονα για την αξιολόγηση της επιτυχίας της ευρωπαϊκής ενοποίησης.

2.2.7 Εκσυγχρονισμός της διοίκησης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής

Η προώθηση της ισότητας των ευκαιριών είναι ένα σημαντικό στοιχείο του υπό εξέλιξη προγράμματος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τον εκσυγχρονισμό της **διοίκησης** και του μηχανισμού λήψης αποφάσεων (MAP 2000). Η αποτελεσματικότητα κατά την εργασία και η οργάνωση αποτελούν ένα μέσον, μεταξύ άλλων, για τη βελτίωση του συνδυασμού των επαγγελματικών και οικογενειακών υποχρεώσεων, και ως τέτοιο θα αντιμετωπιστούν. Εγκρίθηκε ένα τρίτο πρόγραμμα δράσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την ισότητα των ευκαιριών μεταξύ των δύο φύλων (1997-2000) και έχει ως στόχο την ανάπτυξη μιας ευαισθητοποιημένης όσον αφορά το φύλο εργασιακής αντίληψης που να συνεκτιμά τις αξίες και των δύο φύλων, τις διαφορές στη συμπεριφορά, τις προτεραιότητες, τις μεθόδους εργασίας, καθώς και των συγκεκριμένων αναγκών ανάλογα με το φύλο. Η θέσπιση ετήσιων στόχων για την πρόσληψη και το διορισμό γυναικών καθώς και η παρακολούθηση της εκπροσώπησης των γυναικών σε όλα τα επίπεδα της δομής της Επιτροπής αποτελούν μέρος αυτής της πρακτικής. Στο εσωτερικό πρόγραμμα μεταρρύθμισης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη και συνεχής προσοχή στο θέμα της ισότητας μεταξύ των γυναικών και των ανδρών.

⁴⁵ Ευρωβαρόμετρο 44.3, Δεκέμβριος 1996

ISSN 0254-1483

COM(98) 122 τελικό

ΕΓΓΡΑΦΑ

GR

05 04 06 16

Αριθ. καταλόγου : CB-CO-98-142-GR-C

ISBN 92-78-31863-9

Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων
L-2985 Λουξεμβούργο